

NORD-TROMS
PLAN OG EIENDOM

Status Nord-Troms

Oppsummerende kunnskapsgrunnlag for samarbeidskommunene i Nord-Troms 2023

Klikk på dokumentet for å komme direkte til grunnlaget. Dokumentene er tilgjengelig på kommunens egne hjemmesider.

Om kunnskapsgrunnlaget

Dette heftet bygger på, og sammenligner tall fra, "status"-dokumentene for hver av samarbeidskommunene, Lyngen, Gáivuotna/Kåfjord/Kaivuono, Nordreisa og Skjervøy.

Dette kunnskapsgrunnlaget har som mål å gi et overblikk over status og utviklingstrekk i regionen.

Status Nord-Troms er en del av kommunens overordnede kunnskapsgrunnlag og danner grunnlag for arbeidet med overordnet og langsiktig planlegging de neste fire årene. Dokumentet skal gi innsikt og oversikt. Vi håper også dokumentet kan være nyttig lesing for andre som er interessert i samfunnsutvikling i Nord-Troms.

Nord-Troms - januar 2023

Innhold

- Status s. 4
- Barn og ungdom s. 14
- Unge voksne s. 18
- Bolyst og attraktivitet s. 20
- Næringsliv s. 26
- Natur og klima s. 36
- Areal s. 42

Forside-, bakside- og oppslagsbilde:
Foto: Petr Pavlíček
Visit Lyngenfjord

Status

1.2 Befolkningsutvikling fra 2011 til 2023:

	Gáivuotna- Kåfjord- Kaivuono	Lyngen	Skjervøy	Nordreisa
Antall innbyggere 1. jan 2011	2 185	3 086	2 885	4 805
Prosentvis tilvekst 2011-2023	-8.5	-12,1	-3.3	-0,7
Samlet tilvekst 2011-2023	-185	-372	-95	-33
Antall innbyggere 1. jan 2023	2 000	2 714	2 790	4 772
Fødte 2011-2023	195	219	301	496
Døde 2011-2023	339	406	369	610
Fødselsoverskudd 2011-2023	-144	-187	-68	-114
Innflytting 2011-2023	913	1 143	1 153	2 275
Utflytting 2011-2023	1 275	1 455	1 536	2 683
Innflyttingsoverskudd 2011-2023	-362	-312	-383	-408
Innvandring 2011-2023	382	251	485	628
Utvandring 2011-2023	64	127	120	145
Netto innvandring 2011-2023	318	124	365	483

Den viktigste ressursen for fremtidig samfunnsutvikling er innbyggerne. De står i sentrum, både i samfunnsutvikling og tjenesteyting. Fremtidsrettet utvikling av regionen avhenger av at folk blir boende, og at klima- og naturkrisen tas på alvor.

Befolkningstutvikling siste 12 år

Regionen har jevnt over befolkningsnedgang. Innvandring har bidratt til at nedgangen ikke er større.

Nordreisa har lavest nedgang, mens Lyngen har høyest.

Befolkningsframskriving og gjennomsnittsalder

I Nord Troms er gjennomsnittsalderen høyere enn fylket Troms og Finnmark som helhet, og de siste 12 årene har folketallsutviklingen vært negativ.

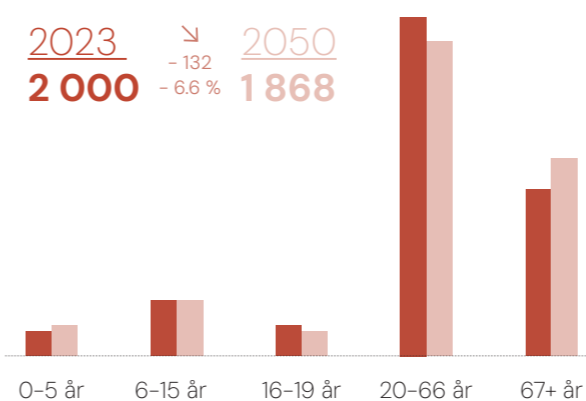
Nordreisa og Skjervøy har en lavere gjennomsnittsalder enn snittet i tiltakssonen. Likevel har gjennomsnittsalderen økt de siste 12 årene, og framskrivningen fra 2023 til 2050 viser at denne dreining i alderssammensetningen vil fortsette.

I takt med eldrebølgen kan andelen av befolkningen mellom 0-66 år potensielt reduseres, mens andelen 67+ år kan øke mot 2050. I tillegg kan synkende fødselstall forsterke utviklingen noe. Det er likevel viktig å merke seg at framskrivningen er en kvalifisert antagelse, og at det er usikkerhet knyttet til modellens treffsikkerhet.

1.2 Endring i befolknings sammensetning mellom 2023 og 2050:

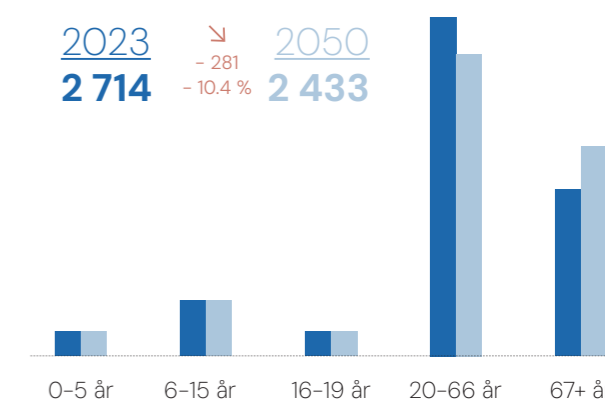
Gáivuotna-Kåfjord-Kaivuono:

2023 \downarrow 2050
2 000 -132 -6.6% 1 868

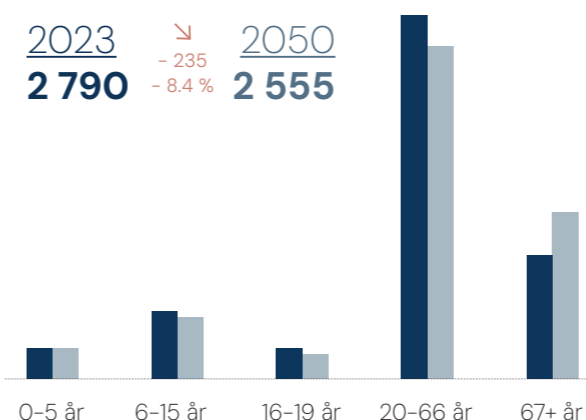
Lyngen:

2023 \downarrow 2050
2 714 -281 -10.4% 2 433

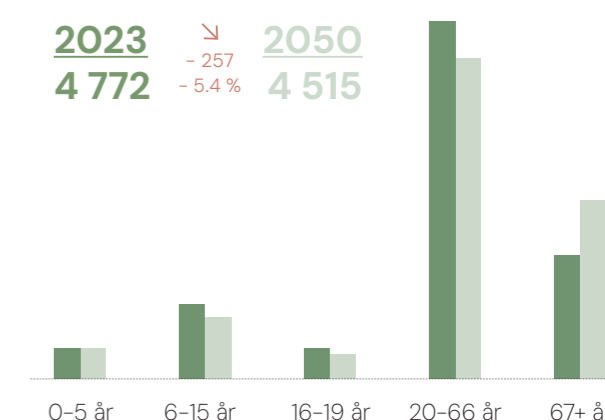
Skjervøy:

2023 \downarrow 2050
2 790 -235 -8.4% 2 555

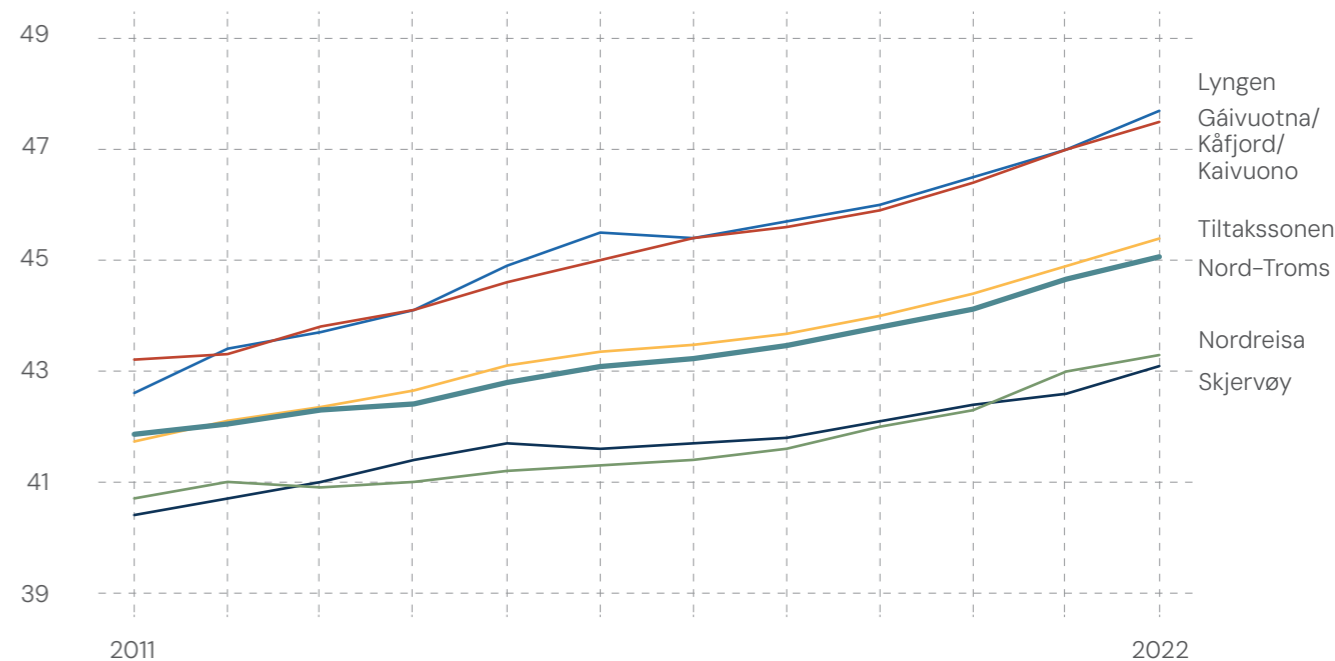

Nordreisa:

2023 \downarrow 2050
4 772 -257 -5.4% 4 515

1.3 Utvikling i gjennomsnittsalder 2011-2022:

Befolkningsutvikling i tiltakssonen

Tabellen viser hvordan befolkningsutviklingen har vært fra 2011 mot 2023, og hvordan den er antatt å fortsette mot 2050. Tabellen sammenstiller alle kommunene i tiltakssonen.

Tilbakeblikk:

De siste 12 årene har folketallsutviklingen i Nord-Troms vært negativ. Av kommunene i tiltakssonen har alle samarbeidskommunene, bortsett fra Nordreisa, ligget på den nedre halvdel av folketallsutviklingstabellen.

Kommune	2011-2023	
	Endring antall	Endring prosent
Alta	2246	11,8
Gamvik	63	6,4
Hammerfest	400	3,7
Båtsfjord	46	2,2
Sør-Varanger	24	0,2
Hasvik	-2	-0,2
Nordreisa	-33	-0,7
Porsanger - Porsángu - Porsanki	-117	-2,9
Guovdageaidnu - Kautokeino	-88	-3,0
Storfjord - Omasvuotna - Omasvuono	-58	-3,1
Deatnu - Tana	-93	-3,2
Unjárga - Nesseby	-29	-3,2
Skjervøy	-95	-3,3
Karlsøy	-186	-7,9
Kárásjohka - Karasjok	-225	-8,1
Lebesby	-110	-8,2
Vadsø	-502	-8,2
Vardø	-178	-8,4
Gáivuotna - Kåfjord - Kaivuono	-185	-8,5
Måsøy	-109	-8,9
Nordkapp	-292	-9,1
Berlevåg	-123	-11,9
Lyngen	-372	-12,1
Kvænangen	-176	-13,6
Loppa	-216	-20,0

Framskriving:

Framskrivningen mot 2050 plasserer alle samarbeidskommunene blant de seks kommunene med størst negativ folketallsutvikling, med en større prosentvis nedgang enn resten av kommunene i tiltakssonen.

Kommune	2023-2050	
	Endring antall	Endring prosent
Gamvik	334	31,7
Hasvik	230	23,7
Måsøy	207	18,5
Loppa	137	15,9
Karlsøy	272	12,5
Lebesby	100	8,2
Berlevåg	51	5,6
Alta	884	4,1
Båtsfjord	70	3,3
Vardø	49	2,5
Sør-Varanger	237	2,4
Unjárga - Nesseby	16	1,9
Storfjord - Omasvuotna - Omasvuono	29	1,6
Kvænangen	7	0,6
Hammerfest	-7	-0,1
Deatnu - Tana	-3	-0,1
Porsanger - Porsángu - Porsanki	-126	-3,3
Nordkapp	-110	-3,8
Vadsø	-249	-4,5
Nordreisa	-257	-5,4
Gáivuotna - Kåfjord - Kaivuono	-132	-6,6
Skjervøy	-235	-8,4
Kárásjohka - Karasjok	-237	-9,3
Lyngen	-281	-10,4
Guovdageaidnu - Kautokeino	-319	-11,2

Aldersbæreevne

Aldersbæreevne forteller hvor mange arbeidsføre innbyggere (18-66 år) kommunen har, fordelt på antall innbyggere i pensjonsalder (67+ år).

Aldersbæreevnen har hatt en markant nedgang de siste 12 årene, og vil mest sannsynlig være synkende også fremover. Aldersbæreevnen ser ut til å flate ut rundt 2040, etter at eldrebølgen har avtatt. Kommunene er dermed anslått å nå et balansepunkt i 2040, hvor aldersbæreevnen vil stabilisere seg.

Telemarksforskning om drivkrefter for inn- og utflytting:

Telemarksforskning har identifisert fire drivkrefter som i stor grad kan forklare om en kommune opplever inn- eller utflytting.

- Dersom kommunens sentralitet er høy vil den ha flere innflyttere enn gjennomsnittet, mens kommuner med lav sentralitet vil oppleve fraflytting.
- Arbeidsplassveksten i en kommune vil påvirke nettoutflytting positivt.
- Demografien i kommunen vil også påvirke flyttingen, slik at kommuner med mange innbyggere på over 60 år vil oppleve økt innflytting, fordi mange personer går av med pensjon og skaper ledige jobber.
- Andel innflyttere til kommunene vil øke med økt innvandring.

1.6 Aldersbæreevne fra 2011 og framskrevet mot 2050:

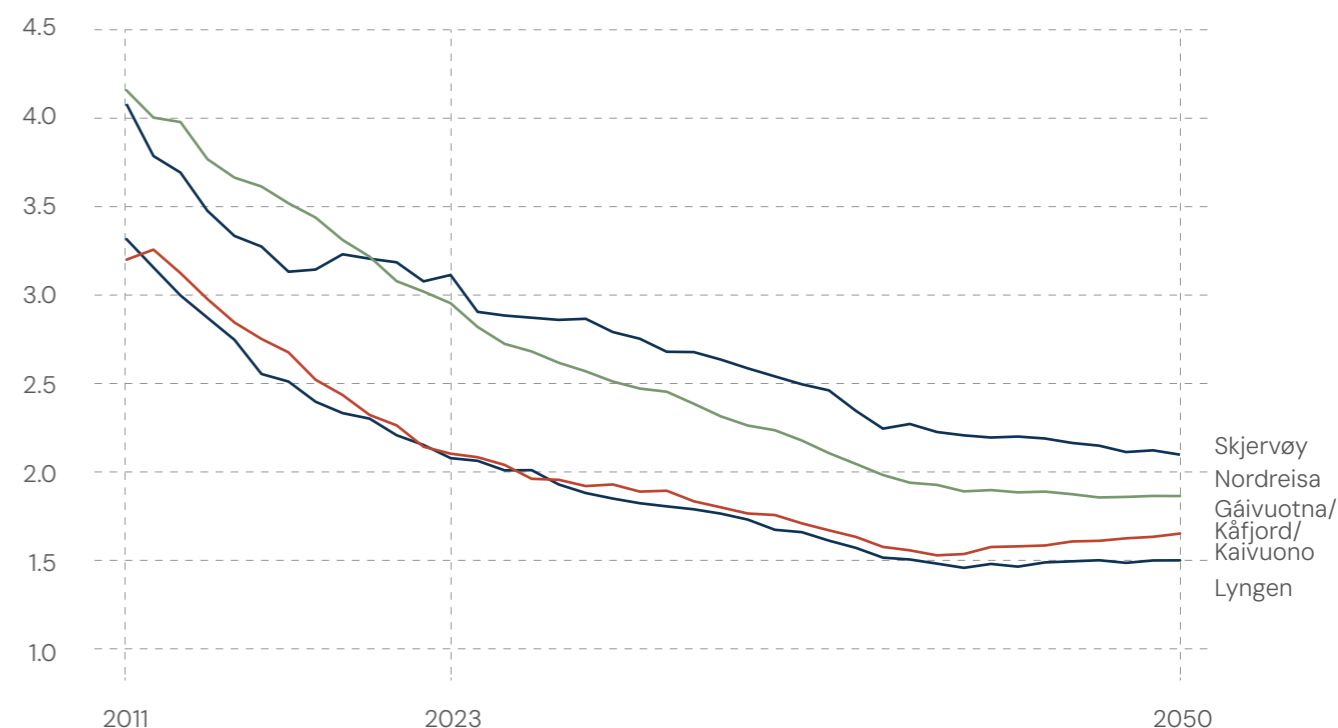

Foto: Petr Pavlíček
Visit Lyngenfjord

Kommunal økonomi

Utgiftskorrigerede frie inntekter

De frie inntektene i kommunene er rammetilskudd og skatteinntekter på inntekt og formue. De frie inntektene utgjør over 70 prosent av de samlede inntektene i kommunesektoren.

Forskjellen mellom landets kommuner er til dels store når det gjelder kostnadsstruktur, demografisk sammensetning og geografisk struktur og størrelse. Både etterspørsel etter kommunale tjenester og kostnadene ved å tilby de vil variere mellom kommunene. Når en skal sammenligne inntektsnivået mellom kommunene, er det derfor relevant å ta hensyn til at kommunene har ulikt utgiftsnivå.

Ved beregning av frie inntekter korrigerert for utgiftsbehov er det tatt utgangspunkt i summen av de frie inntektene. Den delen av de frie inntektene som inngår i utgiftsbehovet korrigeres ved hjelp av kostnadsnøkkelen i inntektssystemet. De resterende inntektene blir deretter lagt til i beregningen. Driftsutgifter til skole, pleie og omsorg, helse og sosial og administrasjon inngår i kommunene sitt utgiftsbehov, og det er variasjon i kostnadene til drift av disse tilbudene det korrigeres for.

Kommuner med et lavt beregnet utgiftsbehov ("billige" å drive) vil få justert ned inntektene sine, mens kommuner med et høyt beregnet utgiftsbehov ("dyre" å drive) vil få justert opp inntektene sine.

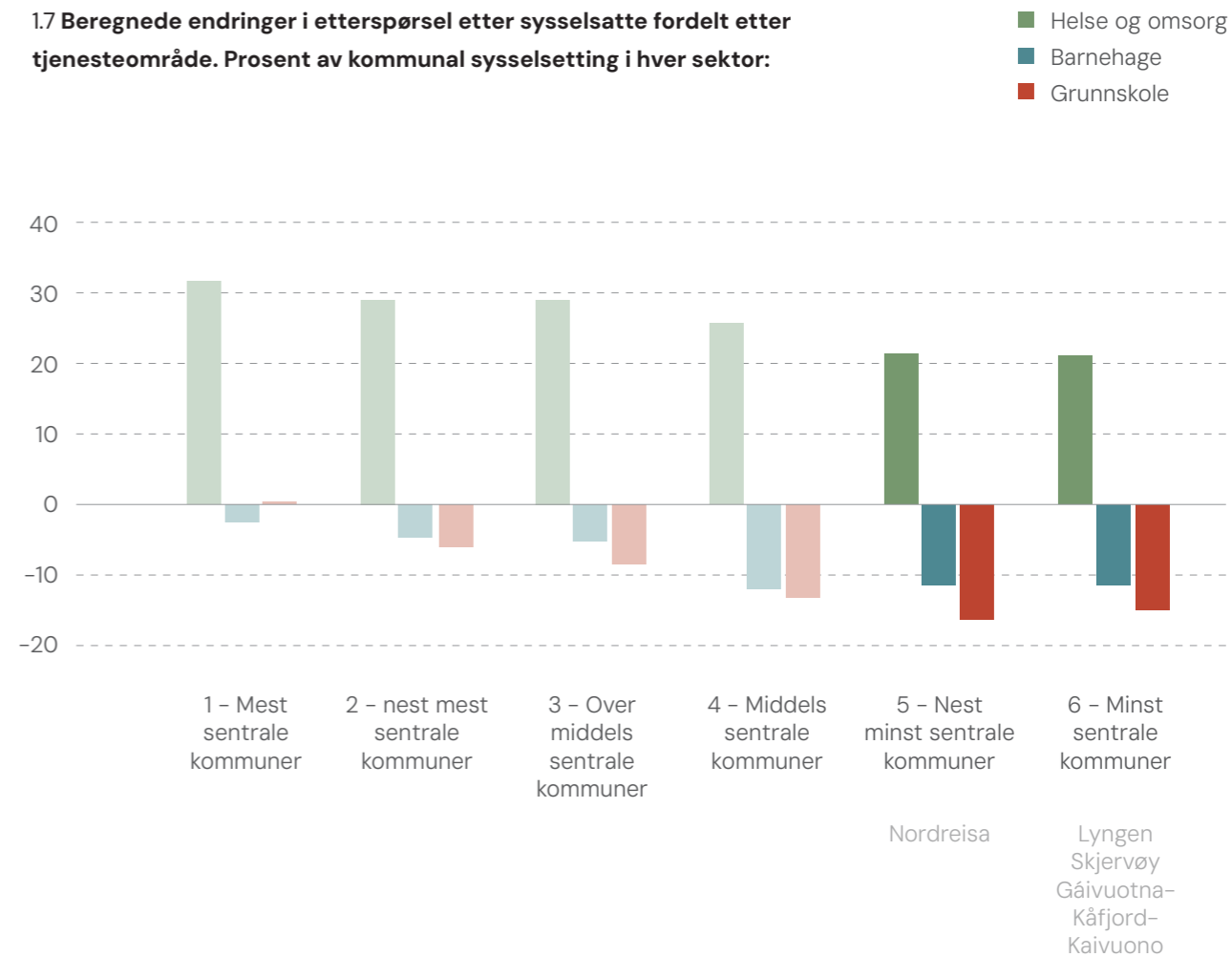
For å få et mest mulig fullstendig bilde av de frie inntektene er eiendomsskatt og konsesjonskraftinntekter òg tatt med i beregningen. I 2022 ble det utbetalt over 3 mrd. kroner fra havbruksfondet til kommuner og fylkeskommuner. Siden havbruksinntekter i prinsippet er frie inntekter, har man derfor inkludert også disse inntektene i de to kolonnene med mest omfattende inntektsbegrep.

Ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift er et av de viktigste virkemidlene for å stimulere til vekst og verdiskaping i hele Norge. Kommuner som ligger i soner med lavere sats på arbeidsgiveravgiften får isolert sett lavere lønnskostnader enn andre kommuner. Lavere arbeidsgiveravgift har derfor tilsvarende virkning som økte frie inntekter. Man viser derfor òg korrigerede frie inntekter der fordelene av differensiert arbeidsgiveravgift er inkluderte.

Frie inntekter

I de frie inntektene inngår distriktstilskuddene, som i dag gjør at det blir et stort gap mellom de frie inntektene til kommunene i Finnmark og kommunene i Nord Troms. Distriktstilskuddet blir i dag beregnet ut fra distriktsindeksen. Satsene i tilskuddet er ment å gjenspeile variasjoner i distrikts-utfordringer, og dermed redusere eller unngå befolkningsnedgang, som er et hjemlet mål i regionalstøtteverket. Denne antagelsen om at Finnmark har størst befolkningsnedgang har vært begrunnelsen for at de får en spesielt høy sats. Framskrivningene viser at mange av kommunene i Nord-Troms vil ha mye større nedgang enn kommunene i Finnmark. Dette taler for at slik distriktstilskuddet er innrettet i dag, ikke er treffende for den situasjonen kommunene står i.

1.7 Beregnede endringer i etterspørsel etter sysselsatte fordelt etter tjenesteområde. Prosent av kommunal sysselsetting i hver sektor:

Fordeling av utgifter

Tabellen viser hvordan etterspørselen i skole og barnehage vil minke, og at etterspørselen innen helse og omsorg vil øke fram mot 2030. Endringen i befolknings sammensetning kan gi distriktskommuner større utfordringer med å dekke kompetansebehovene i helse- og omsorgssektoren, enn sentrale kommuner. Demografiske endringer vil derfor kunne øke behovet for å tenke nytt om hvordan helse- og omsorgssektoren innretter seg, i form av kompetansebehov, ressursstyring og digitale tjenester.

Et økt behov for kompetanse i helse- og omsorgstjenestene vil i mange distriktskommuner sammenfalle med et synkende behov i grunnskole og barnehage.

Økt behov for offentlig sysselsetting kan gå på bekostning av tilgangen på arbeidskraft for privat sektor. Jevnt over har distriktskommuner kommet betydelig kortere når det gjelder å ta i bruk velferdsteknologi. Små fagmiljøer og liten lederkapasitet er det største hinderet for innovasjonsarbeid i distriktskommuner, som har utfordringer med å ta i bruk resultater fra andres innovasjonsprosesser. Dette skyldes at det gis midler til å motta og innføre innovative løsninger, og at løsningene er tilpasset større kommuner som har ledet innovasjonsprosessen.

I mindre kommuner, som allerede driver på et minimum, kan slike innovasjoner i mindre grad bidra til å redusere bemanningen, men kun bedre kvaliteten med liten økonomisk gevinst.

Beregning av frie inntekter

Tabellene under viser tall per innbygger oppgitt i prosent av landsgjennomsnittet. Det vil si at dersom tallet er høyere enn 100 så har kommunen et bedre økonomisk utgangspunkt per innbygger enn gjennomsnittet av Norges kommuner og dersom det er lavere har man et dårligere utgangspunkt.

Korrigerte frie inntekter ekskl. eiendomsskatt, konsesjons-kraft, havbruksfond og fordel av differensiert arbeidsgiveravgift

Tabellen viser korrigerte frie inntekter for kommunene uten noen form for "ekstraordinære" inntekter som ikke alle kommuner har. Her ser vi at Nordreisa ligger nederst i hele tiltakssonen. Alle de fire kommunene i Nord-Troms Plan og Eiendom ligger på nedre halvdel av tabellen. Dette er mye på grunn av differensieringen av distriktstilskuddet mellom tiltakssonen i Nord-Troms og Finnmark. Vi ser allikevel at alle kommunene i tiltakssonen ligger over landsgjennomsnittet.

Tabell 1.8	
Kommune:	Beløp per innbygger (kr):
Berlevåg	138
Loppa	134
Unjárga-Nesseby	132
Hasvik	132
Gamvik	130
Måsøy	127
Lebesby	125
Kvænangen	119
Vardø	119
Kárášjohka-Karasjok	118
Deatnu-Tana	117
Storfjord/Omasvuotna/Omasvuono	116
Båtsfjord	116
Guovdageaidnu/Kautokeino	115
Hammerfest	114
Gáivuotna/Kåfjord/Kaivuono	114
Nordkapp	114
Karlsøy	111
Vadsø	111
Porsanger/Porsángu/Porsanki	110
Skjervøy	109
Alta	109
Lyngen	109
Sør-Varanger	109
Nordreisa	102

Korrigerte frie inntekter inkl. eiendomsskatt, konsesjons-kraft

Tabellen viser korrigerte frie inntekter hvor det inkluderes inntekter fra eiendomsskatt og konsesjonskraft. Vi ser her at Kåfjord skiller seg ut som "kraftkommunen" blant de fire, ved at de klatrer oppover på listen når disse inntektene legges til.

Tabell 1.9	
Kommune:	Beløp per innbygger (kr):
Berlevåg	145
Lebesby	138
Hammerfest	134
Loppa	130
Unjárga-Nesseby	129
Kvænangen	128
Hasvik	125
Gamvik	123
Måsøy	123
Storfjord/Omasvuotna/Omasvuono	121
Gáivuotna/Kåfjord/Kaivuono	119
Vardø	115
Båtsfjord	115
Deatnu-Tana	114
Nordkapp	113
Karlsøy	113
Kárášjohka-Karasjok	111
Guovdageaidnu/Kautokeino	111
Porsanger/Porsángu/Porsanki	110
Sør-Varanger	110
Alta	109
Vadsø	108
Skjervøy	106
Lyngen	106
Nordreisa	101

Korrigerte frie inntekter inkl. eiendomsskatt, konsesjons-kraft og havbruksfond

Tabellen viser korrigerte frie inntekter hvor det i tillegg til eiendomsskatt og konsesjonskraft også inkluderes inntekter fra havbruksfondet. Vi ser tydelig at det er Skjervøy som er "havbrukskommunen" blant de fire, ved at de klatrer høyt opp på listen på grunn av inntektene fra havbruksfondet.

Tabell 1.10	
Kommune:	Beløp per innbygger (kr):
Loppa	172
Måsøy	160
Lebesby	154
Kvænangen	152
Berlevåg	144
Hammerfest	143
Unjárga-Nesseby	142
Karlsøy	142
Hasvik	135
Skjervøy	127
Gamvik	122
Nordkapp	122
Storfjord/Omasvuotna/Omasvuono	120
Gáivuotna/Kåfjord/Kaivuono	120
Båtsfjord	117
Vardø	114
Deatnu-Tana	114
Alta	112
Kárášjohka-Karasjok	111
Guovdageaidnu/Kautokeino	111
Sør-Varanger	111
Porsanger/Porsángu/Porsanki	110
Vadsø	107
Lyngen	107
Nordreisa	102

Korrigerte frie inntekter inkl. eiendomsskatt, konsesjons-kraft, havbruksfond og fordel av differensiert arbeidsgiveravgift

I den siste tabellen har man også lagt til fordel av differensiert arbeidsgiveravgift i de korrigerte frie inntektene. Dette gjør et godt utslag for kommunene som øgår opp på listen og ender opp med et økonomisk utgangspunkt på 110-135 prosent av landsgjennomsnittet. Denne fordelingen er lik i alle kommunene i tiltakssonen.

Tabell 1.11	
Kommune:	Beløp per innbygger (kr):
Loppa	184
Måsøy	171
Lebesby	163
Kvænangen	162
Unjárga-Nesseby	154
Berlevåg	153
Hammerfest	151
Karlsøy	151
Hasvik	145
Skjervøy	135
Gamvik	133
Gáivuotna/Kåfjord/Kaivuono	130
Nordkapp	130
Storfjord/Omasvuotna/Omasvuono	129
Båtsfjord	125
Deatnu-Tana	123
Vardø	122
Kárášjohka-Karasjok	121
Guovdageaidnu/Kautokeino	121
Alta	119
Lyngen	118
Sør-Varanger	118
Porsanger/Porsángu/Porsanki	117
Vadsø	115
Nordreisa	110

Kommunal økonomi, sammenligning tiltakssonen

Brutto driftsinntekter 2022:

Brutto driftsinntekter er de samlede kommunale driftsinntektene, og inkluderer alt fra skatteinntekter og rammetilskudd til alle salgs- og leieinntekter.

Kommunene i Finnmark har betydelig større distriktstilskudd enn kommunene i tiltakssonen i Troms fylke.

Brutto driftsutgifter 2022:

Brutto driftsutgifter viser de samlede driftsutgiftene inkludert avskrivninger korrigert for dobbeltføringer.

Frie inntekter 2022:

Med frie inntekter menes inntekter som kommunene kan disponere uten andre bindinger enn gjeldende lover og forskrifter. Skatt på inntekt og formue (inkludert naturressursskatt) og rammetilskudd fra staten defineres som frie inntekter.

Tabellen viser at Nordreisa er den kommunen i tiltakssonen med færrest frie inntekter per innbygger. Hovedgrunnen til at Nordreisa har så lave frie inntekter per innbygger er at kommunen har flere enn 3200 innbyggere og dermed ikke får småkommunetillegget. Kommunene får ikke distriktstilskudd på nivå med Finnmark, men for tiltakssonen i Troms.

Netto lånegjeld 2022:

Netto lånegjeld er definert som langsiktig gjeld fratrukket totale utlån og ubrukte lånemidler.

Som tabellen viser, har Nordreisa lav gjeld per innbygger, mens Lyngen har høy, sammenlignet med de andre kommunene i Nord-Troms. Det vil si at kommunene har ulik sårbarhet for rentøkning og effekten av befolkningsnedgang.

Tabell 1.12

Kommune:	Beløp per innbygger (kr):
Loppa	220.643
Unjárga-Nesseby	209.531
Lebesby	206.223
Kvænanngen	200.948
Måsøy	197.702
Berlevåg	195.390
Hasvik	177.337
Karlsøy	160.621
Gamvik	152.967
Hammerfest	151.006
Skjervøy	150.694
Lyngen	143.725
Storfjord/Omasvuotna/Omasvuono	143.712
Vardø	143.268
Nordkapp	142.691
Båtsfjord	140.976
Guovdageaidnu/Kautokeino	138.572
Gáivuotna/Kåfjord/Kaivuono	138.362
Deatnu-Tana	138.203
Kárášjohka/Karasjok	129.660
Vadsø	122.334
Porsanger/Porsángu/Porsanki	119.656
Sør-Varanger	116.366
Nordreisa	115.428
Alta	115.395

Tabell 1.13

Kommune:	Beløp per innbygger (kr):
Loppa	- 217.117
Unjárga-Nesseby	- 206.362
Berlevåg	- 198.112
Måsøy	- 190.895
Kvænanngen	- 190.594
Lebesby	- 187.011
Hasvik	- 169.492
Gamvik	- 158.848
Hammerfest	- 150.922
Karlsøy	- 143.339
Båtsfjord	- 143.272
Storfjord/Omasvuotna/Omasvuono	- 142.982
Vardø	- 138.059
Deatnu-Tana	- 137.205
Lyngen	- 136.902
Gáivuotna/Kåfjord/Kaivuono	- 136.857
Skjervøy	- 133.359
Guovdageaidnu/Kautokeino	- 132.204
Nordkapp	- 130.360
Kárášjohka-Karasjok	- 125.841
Vadsø	- 123.226
Sør-Varanger	- 117.753
Porsanger/Porsángu/Porsanki	- 115.732
Nordreisa	- 113.239
Alta	- 111.565

Tabell 1.14

Kommune:	Beløp per innbygger (kr):
Loppa	123.468
Unjárga-Nesseby	117.686
Kvænanngen	114.226
Hasvik	112.874
Lebesby	111.876
Måsøy	110.387
Berlevåg	109.617
Gamvik	106.615
Guovdageaidnu/Kautokeino	936.92
Lyngen	91.781
Deatnu-Tana	90.950
Karlsøy	90.199
Vardø	90.138
Storfjord/Omasvuotna/Omasvuono	90.118
Kárášjohka-Karasjok	88.866
Gáivuotna/Kåfjord/Kaivuono	88.471
Båtsfjord	86.641
Skjervøy	84.449
Nordkapp	83.877
Hammerfest	79.408
Porsanger/Porsángu/Porsanki	78.969
Vadsø	76.675
Alta	73.972
Sør-Varanger	73.436
Nordreisa	73.229

Tabell 1.15

Kommune:	Beløp per innbygger (kr):
Berlevåg	- 280.992
Lebesby	- 222.013
Lyngen	- 213.213
Båtsfjord	- 201.216
Hammerfest	- 200.054
Unjárga-Nesseby	- 175.356
Kvænanngen	- 174.108
Vadsø	- 173.776
Storfjord/Omasvuotna/Omasvuono	- 169.956
Deatnu-Tana	- 159.413
Guovdageaidnu-Kautokeino	- 144.361
Gáivuotna/Kåfjord/Kaivuono	- 141.764
Gamvik	- 141.084
Vardø	- 136.278
Skjervøy	- 135.037
Sør-Varanger	- 128.010
Måsøy	- 128.009
Karlsøy	- 105.848
Nordreisa	- 105.201
Kárášjohka-Karasjok	- 96.299
Nordkapp	- 94.642
Alta	- 93.164
Hasvik	- 78.263
Porsanger/Porsángu/Porsanki	- 66.242
Loppa	- 60.428

Barn og unge

Foto: Magy Media
Visit Lyngenfjord

En god oppvekst er i følge FHI den viktigste faktoren for et godt liv, hvor mestring og trygghet står sentralt. Kommunen skal i henhold til plan og bygningsloven sørge for at barn og unges interesser blir ivaretatt i planleggingen. Folkehelseloven fastsetter kommunens plikt til å fremme befolkningens trivsel og gode sosiale- og miljømessige forhold. Dette understrekes i FNs barnekonvensjon og FNs bærekraftsmål.

I dag utgjør barn og unge i aldersgruppen 0 til 18 år 18–21 prosent av befolkningen i kommunene.

Befolkningsframskrivingen indikerer at andelen barn og unge vil synke mot 2050.

Trivsel i kommunen

Andelen barn i familier som mottar sosialhjelp er høyere enn landsgjennomsnittet.

Barn og unge i kommunene er ikke betydelig forskjellig fra landet for øvrig når det gjelder hvor fornøyd de er med treffsteder, eller hvor mange som har engasjert seg i fritidsorganisasjoner.

Andelen unge som ikke er fornøyd med lokalmiljøet i Nordreisa er betydelig høyere enn landsgjennomsnittet.

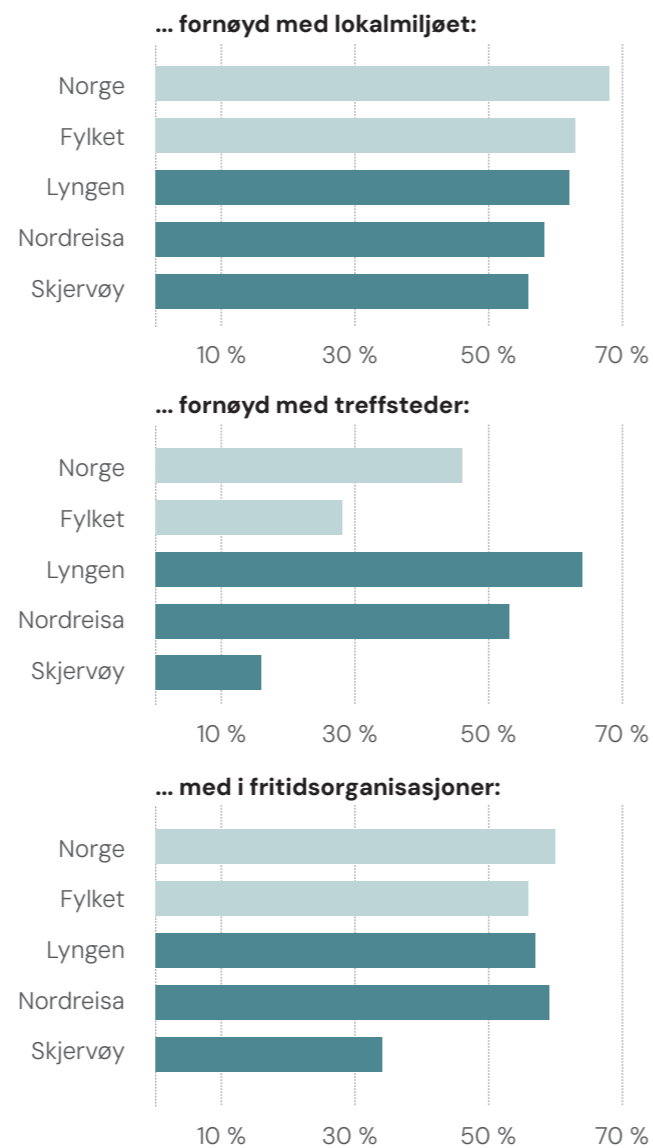
Skjervøy har en betydelig lavere andel unge enn landsgjennomsnittet som er fornøyd med lokalmiljøet, med treffsteder, og som er med i fritidsorganisasjoner.

Andelen unge som er fornøyd med treffsteder i Lyngen er betydelig høyere enn landsgjennomsnittet.

Tid for lek og læring

Stortingsmelding nr. 19, Tid for lek og læring, legger vekt på tidlig innsats for barn og unge, forebygging av ensomhet og sosial ulikhet i helse.

2.1 Andelen unge som er:

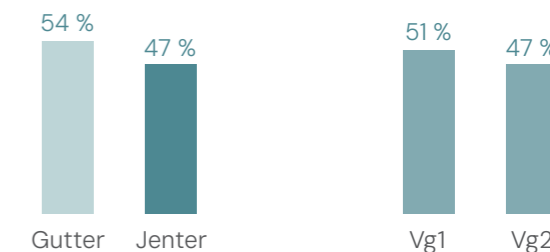
*Ingen data for Gáivuotna/Kåfjord/Kaivuono

Videregående

*Basert på svar fra Nord-Troms videregående skole.

Grafen til høyre viser ungdomstall på andelen videregåendeelever, fordelt mellom gutter og jenter, som er fornøyd med lokalmiljøet. 7 prosent flere gutter enn jenter oppgir at de er fornøyd med dette.

2.2 Prosentandel som er fornøyd med lokalmiljøet, blant gutter og jenter – og på ulike klassetrinn:

Opplevelse av lokalmiljøet

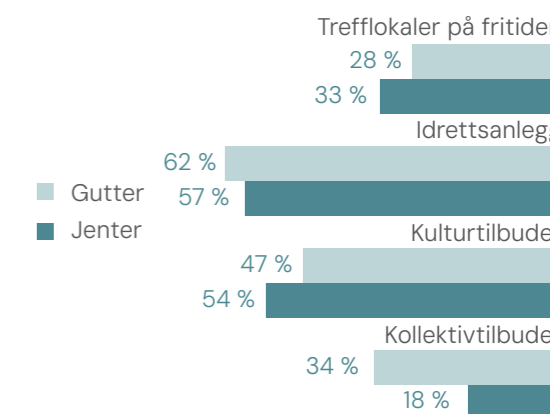
På videregående skjer det en dreining fra ungdomstrinnet, hvor flere oppgir at de er misfornøyd med samtlige tilbud enn på ungdomstrinnet.

I tillegg skjer det også en endring i at flere jenter enn gutter oppgir at de er fornøyd med kulturtilbudet, og lokaler for å treffe andre unge på fritiden.

Et nesten likt antall gutter og jenter oppgir at de er fornøyd med idrettsanleggene. En av flere mulige forklaringer er at kulturtilbudet og lokaler for å møte andre unge på fritiden treffer bedre hos jenter på videregående.

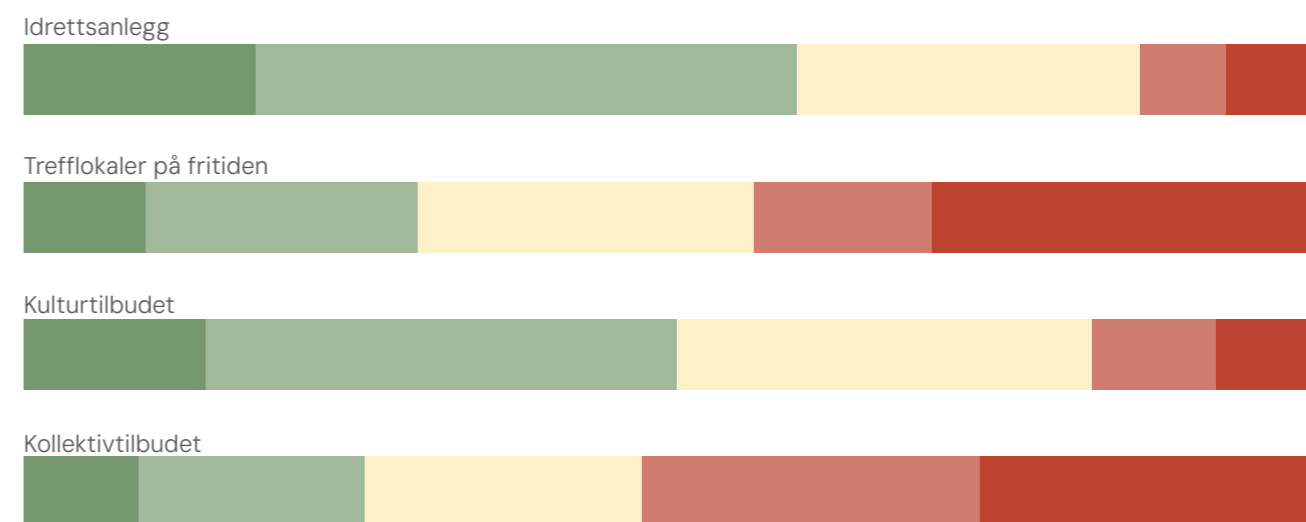
Andelen som er fornøyd med kollektivtilbudet synker på videregående, hvor de fleste svarer at de synes kollektivtilbudet er nokså dårlig eller svært dårlig.

2.3 Andel gutter og jenter som opplever nærmiljøtilbudet som svært- eller nokså bra:

2.4 Hvordan opplever du at tilbudet i området du bor er når det gjelder...

■ Svært bra
■ Nokså bra
■ Verken bra eller dårlig
■ Nokså dårlig
■ Svært dårlig

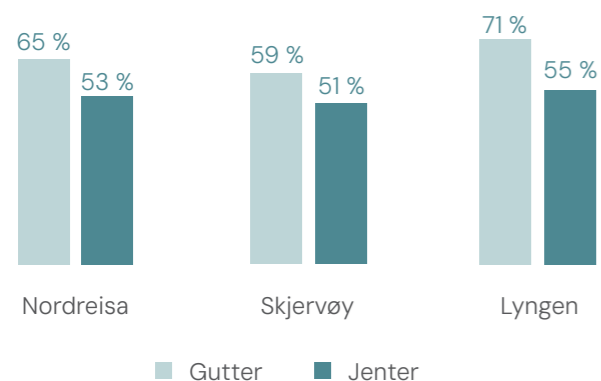

Ungdomstrinnet

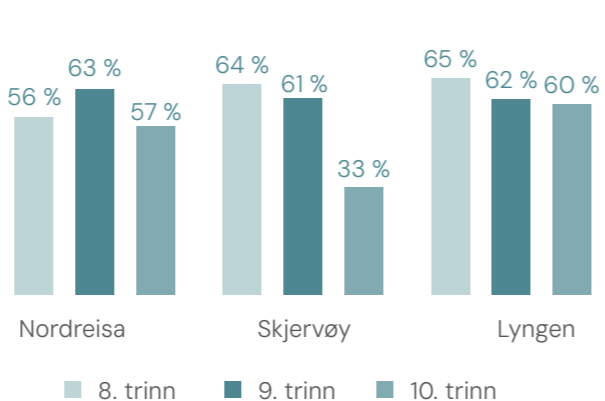
Figurene under viser ungdata sine tall på andelen gutter og jenter som er fornøyd med lokalmiljøet på ungdomstrinnet, hvor jenter generelt oppgir at de er mindre fornøyd med lokalmiljøet enn guttene.

**Gáivuotna/Kåfjord/Kaivuono har ikke samme datagrunnlag som de andre samarbeidskommunene, og kan derfor ikke sammenlignes direkte.*

2.5 Prosentandel som er fornøyd med lokalmiljøet, blant gutter og jenter:

2.6 Prosentandel som er fornøyd med lokalmiljøet på ulike klassetrinn:

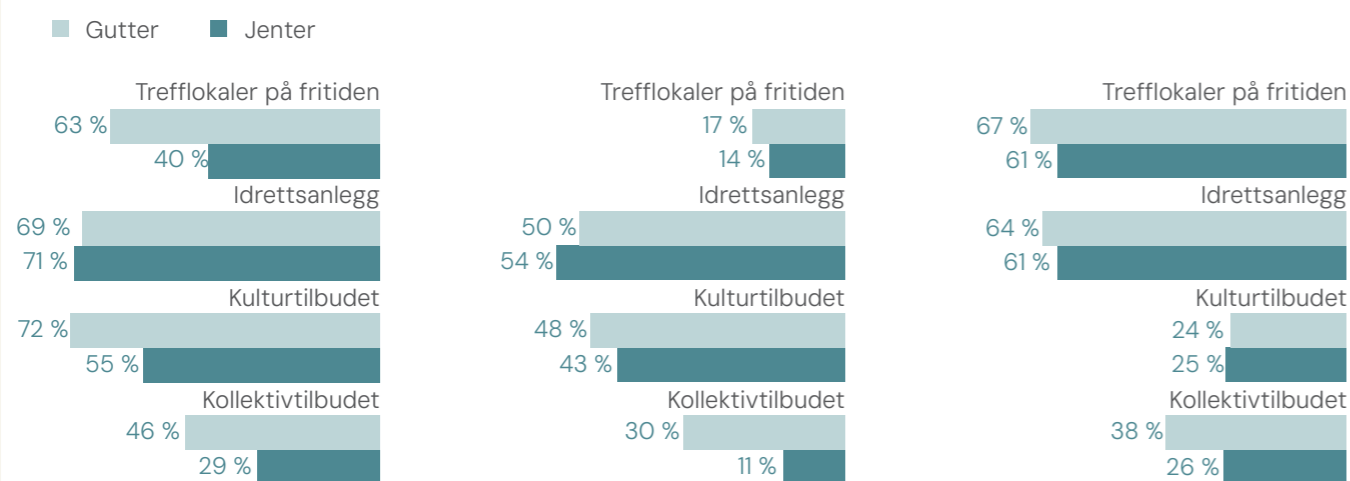

Nordreisa

Skjervøy

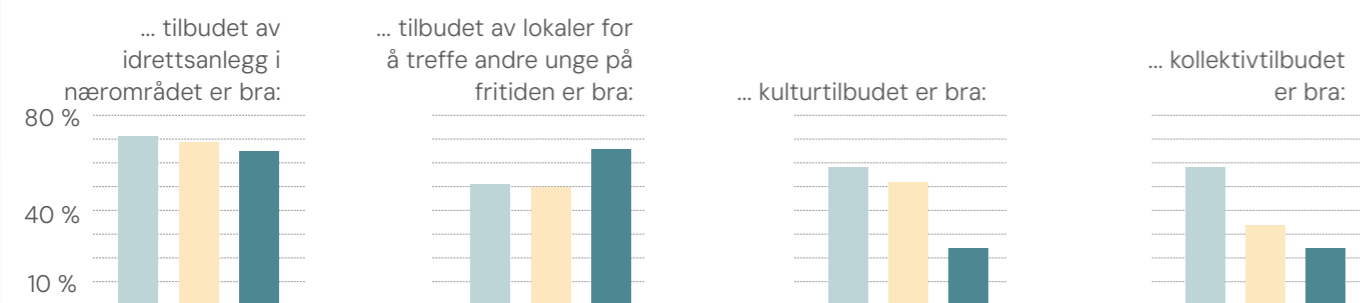
Lyngen

2.7 Andel gutter og jenter som opplever nærmiljøtilbudet som svært- eller nokså bra:

Gáivuotna/Kåfjord/Kaivuono

2.8 Andelen unge i Kåfjord som synes...

Opplevelse av lokalmiljøet

“Trivsel i kommunen” tar høyde for ulike tilbud i lokalmiljøet, tilbud innen idrettsanlegg, lokaler for å treffe andre unge på fritida, kulturtilbudet, og kollektivtilbudet.

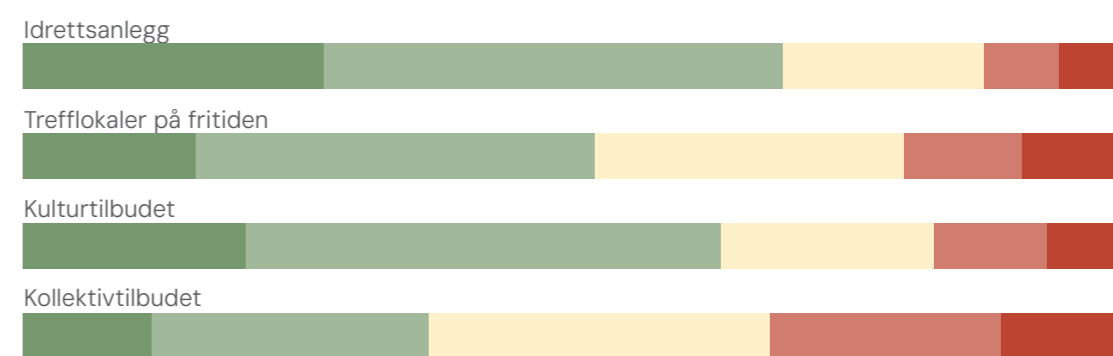
Av disse tilbudene er det kollektivtilbudet færrest antall elever på ungdomstrinnet oppgir at de er fornøyd med. Ungdommene oppgir at de synes kollektivtilbudet er nokså bra eller verken bra eller dårlig, men få synes kollektivtilbudet er svært bra, og en større andel synes kollektivtilbudet er nokså dårlig.

Få ungdom har også oppgitt at de er fornøyd med lokaler for å treffe andre unge på fritida.

På spørsmål om hvor fornøyd ungdommen er med kulturtilbudet, svarer ungdommene i kommunen nokså likt. Best ut kommer tilbud på idrettsanlegg, hvor mange har svart at de synes tilbudet er svært bra eller nokså bra.

Skjervøy

2.9 Hvordan opplever du at tilbudet i området du bor er når det gjelder...

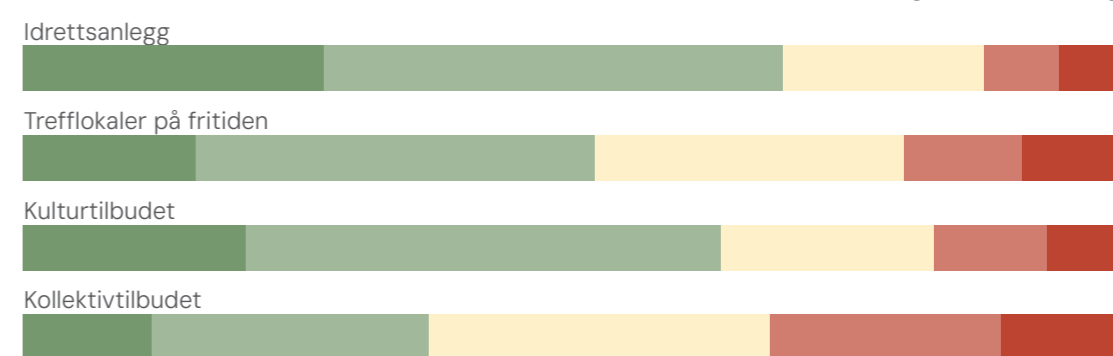
Lyngen

2.10 Hvordan opplever du at tilbudet i området du bor er når det gjelder...

Nordreisa

2.11 Hvordan opplever du at tilbudet i området du bor er når det gjelder...

Unge voksne

I dag utgjør unge voksne i aldersgruppen 19–34 år 19,3 prosent av befolkningen i Nordreisa kommune. SSBs befolkningsframskriving viser at dette tallet kan synke med 3,8 prosentpoeng fram mot 2050.

Flere folk fortsetter å flytte ut av distriktene enn til, og den største andelen som flytter ut i dag er unge voksne. Distriktskommunene strever med å holde på denne gruppen, og selv om noen unge kommer tilbake etter endt utdanning, skjer det en befolkningsnedgang. Derfor er kunnskap om unge voksne avgjørende for å sette i gang riktige tiltak i planarbeidet.

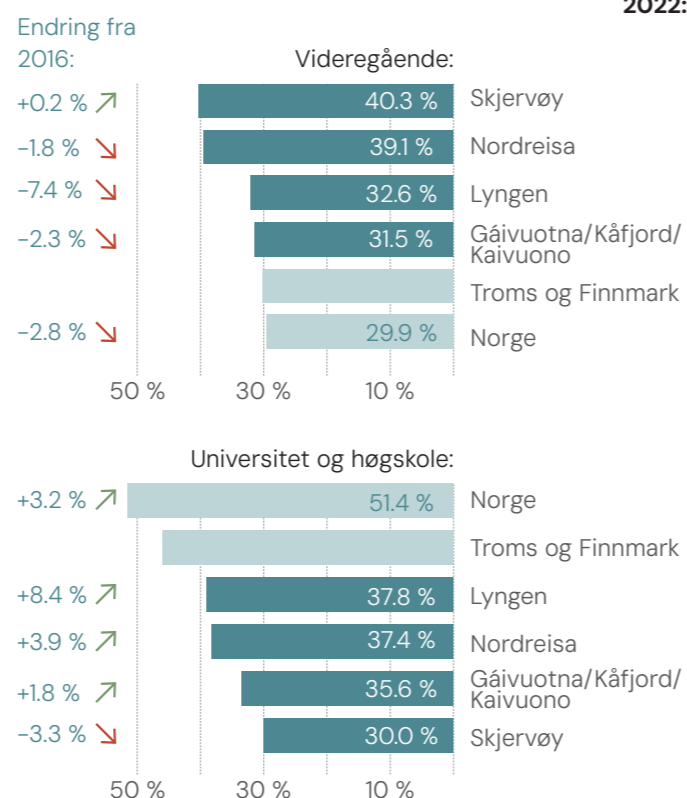
Utdanning

Andelen unge med høyere utdanning vil som regel være tilpasset næringer og arbeidsmarkedet i kommunen. Utdanning, sammen med inntekt, er imidlertid også et estimat på sosial ulikhet i helse. Det vil si at de med lav utdanning og inntekt ofte har flere psykiske og fysiske plager enn de med høyere utdanning og inntekt.

I 2022 hadde 37,4 prosent av de mellom 30 og 39 år høyere utdanning, som er betydelig lavere enn landsgjennomsnittet på 51,4 prosent. Siden 2016 har det vært en økning i andelen med høyere utdanning fra universitet og høyskole i kommunen. Det er likevel 14 prosentpoeng lavere enn landsgjennomsnittet i 2022. Dermed har arbeidsplasser med krav til høyere utdanning potensiale for flere etableringer. Samtidig opplever næringslivet problemer med å få tak i riktig og kompetent arbeidskraft i distriktene.

Sammenlignet med tall fra 2011 er arbeidsledigheten blant unge i Nordreisa relativt lik i dag. Andelen unge mellom 15 til 29 år som står utenfor arbeidslivet er ikke betydelig forskjellig fra landsgjennomsnittet, ifølge Folkehelseinstituttet.

3.1 Høyeste fullførte utdanning i aldersgruppen 30–39 år, 2022:

Kunnskapsbanken for Nord-Norge

Statistikken fra barometer 2020x viser hva unge mellom 18 og 34 år i Nord-Norge synes er viktig og setter pris på. Tabellen viser hva ungdommen i Nord-Norge løfter frem som viktig for dem der de bor, i tillegg til hva de er mer og mindre fornøyd med.

I Barometer 2022x viser statistikken at de unge i Nord-Norge er mest fornøyd med stedene de bor, og fritiden de har til rådighet. De er mindre tilfredse med økonomisk situasjon og fysisk helse. Barometeret viser også at befolkningen i Nord er betydelig mindre tilfreds med stedet man bor enn resten av landet. Denne misnøyen øker i de mindre sentrale områdene, og er også trenden i landsdelen for øvrig.

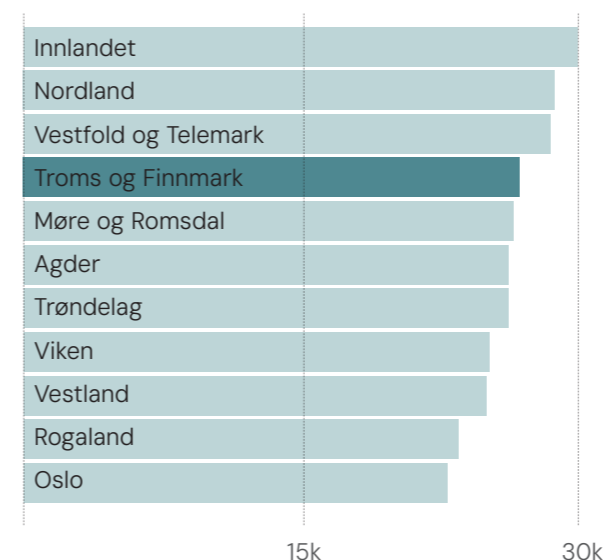
I Barometer 2021x viser tallene at særlig respondenter mellom 18 til 24 år er mest usikre på karrieremulighetene i regionen. De unge trekker frem behovet for sosiale møteplasser og fritidsaktiviteter for å sikre lokalt fellesskap, og gjøre Nord-Norge mer attraktivt å bo i.

I perspektivmeldingen Unge Stemmer 2021

trekkes det særlig frem tre behov:

- Møteplasser, hvor de unge kan være kreative, og skape en felles identitet.
- Muligheter for unge å skape seg en karriere som er engasjerende, i et inkluderende og fremtidsrettet arbeidsliv.
- Mobilitet, hvor de unge opplever at transport går sømløst, er grønn og at det er tiltak som gjør at de kan minimere behovet for å forflytte seg.

3.3 Antall helsetapsjusterte leveår pr. 100 000 innbyggere:

Barometer X

Barometer x er en rapport som undersøker temaer som bostedsvalg, arbeidsliv, utdanning, helse, og livskvalitet, blant annet. Dette skal gi næringslivet, lokale og nasjonale myndigheter et godt kunnskapsgrunnlag for beslutninger som påvirker unge voksnes livsvalg.

Tabell 3.2

Hva er viktig for deg?	Fornøyd/ikke fornøyd:
Helsetjenesten	✓
Sosiale møteplasser	✓
Tilrettelegging for bærekraftig industri og arbeidsplasser	✗
Tilrettelegging for fritidsaktiviteter	✗
Utdanningsmuligheter	✓
Offentlig transporttilbud	✗
Tiltak for å fremme vekst og innbyggertall	✗

Helsetapsjusterte leveår

I Nord-Troms er forventet levealder lavere enn landsgjennomsnittet, men dette viser ikke nødvendigvis sykdomsbyrden på regionen.

Et annet mål på helse til befolkningen er helsetapsjusterte leveår, som gir et bilde på den totale sykdomsbyrden. Helsetapsjusterte leveår er beregnet på hvor mange gode leveår en person kunne ha hatt igjen etter død, og er derfor summen av helsetap og tap av leveår.

Figuren viser derfor helsetapsjusterte leveår per 100.000 innbyggere i 2019. Troms og Finnmark har 26.599 helsetapsjusterte leveår per 100.000 innbyggere, og har dermed den fjerde høyeste raten av fylkene i Norge, hvor røyking, høyt blodsukker, og høyt blodtrykk forklarer over en fjerdedel av det totale antallet helsetapsjusterte leveår i Nord-Norge. Helsetapsjusterte leveår øker også i de kommunene med lavere utdanning i alle fylkene i Norge.

Bolyst og attraktivitet

Foto: Marie Baird
Visit Lyngenfjord

I 2014 utarbeidet By- og regionforskningsinstituttet (NIBR) en rapport som tar for seg boligpreferanser i distriktene. Rapporten brukte Skjervøy som casekommune og tok for seg hva bolig og bomiljø betyr for bosetting og tilflytting i distriktene. Det er grunn til å tro at utfordringene som har vist seg i NIBR sitt Skjervøy-case også er gjeldende for de andre samarbeidskommunene, fordi kommunene har samme uttalte utfordringer, og er relativt like i størrelse.

Funnene fra rapporten viser at kvaliteter ved stedet og ikke selve boligen eller boligtypen er det som er viktigst for folk ved flytting til distriktskommuner, eller innad i kommunen. Steds- og nabolagskvalitetene er altså sentrale for å legge til rette for innflyttere og tilbakeflyttere. Dette handler om både de fysiske kvalitetene, som nærhet til sentrum eller natur, og psykososiale kvaliteter, som sosialt bomiljø, og naboenes livsfase.

Eneboliger er den primære boligtypen i distriktene, og fremstår som den foretrukne boligtypen. Dette kan delvis forklares med at det først og fremst er eneboliger markedet tilbyr. I tillegg har de fleste boligkjøpere i distriktet vokst opp i enebolig, og er derfor mest vant til dette.

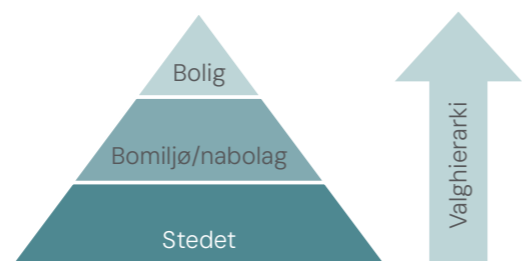
Rapporten viste at det kan være utfordrende å etablere flere leiligheter og mindre boliger i små markeder som i distriktene, ettersom det kun omsettes et visst antall boliger per år. Ifølge NIBR har en lite fremoverlent boligpolitikk over tid gitt lav utnyttelsesgrad på sentrumsnære tomter, og en senere mangel på byggbare arealer i samme område. For mindre kommuner har det vist seg effektivt å definere målgrupper for boligpolitikk og strategier, fordi det kan være utfordrende å treffe alle med samme tiltak.

I rapporten kommer det også frem at distriktskommuner over tid har hatt mindre fokus på boligtilgangen. Boligutvikling har i stor grad handlet om å legge til rette for eneboligbygging i randsonene og etablering av tomter. Forklaringen kan være at tilbudet i boligmarkedet svarer til etterspørselen, og at markedet derfor stagnerer.

I tillegg til at det har vært en politisk enighet om at boligutvikling primært er styrt av det private, som reflekteres i den nasjonale boligpolitikken. Markedet har derfor hatt for få alternativer, med desto færre valgmuligheter på boligtype.

I senere tid har boligpolitikken fått økt fokus som et ledd i «kampen om arbeidskraft og tilflyttere». Rapporten viste at etablerte sentrumsnære leiligheter var mest attraktive for gruppen 60+, som ikke lenger har behov for enebolig. Viktige fasiliteter for eldre har vist seg å være nærhet til ulike tjenester og fasiliteter, og naboer i ulike livsfaser. Unge barnefamilier ville helst bo nært familier i lik livsfase. For tilflyttere i etableringsfasen virket ikke leiligheter å være spesielt attraktive, istedenfor hadde denne gruppen behov for mer plass, og en "drøm om eneboligen".

Likevel bidrar nybygging av leiligheter til at en høyere andel bruker leiligheter i en oppstartsperiode før de eventuelt investerer i en enebolig, som bidrar til høy utskifting i boligmarkedet. I dag ligger ofte utleieobjekter del av en enebolig, men dette er ofte ikke det unge i etableringsfasen ønsker seg – selv om det gjerne blir siste utvei i et trangt boligmarked.

Forgubbing?

Det er grunn til å tenke at det blir færre kvinner i kommunen over tid, en såkalt forgubbing.

Etter å ha sett på endring i befolkningssammensetning i kommunen over tid de siste årene, kan ikke dette sies å være en trend lenger.

Den klassiske forgubbingen med overvekt av menn i aldersgruppen 50-70år er mulig å finne i mange distriktskommuner, men innenlands flytting har gjort at dette i stor grad er et tilbakelagt fenomen.

Selv om man ikke lenger har "forgubbing", er trivsel i lokalmiljøet viktig for å beholde befolkningen.

Norges offentlige utredninger
nr. 15, Det handler om Norge

Foto: Petr Pavlíček
Visit Lyngenfjord

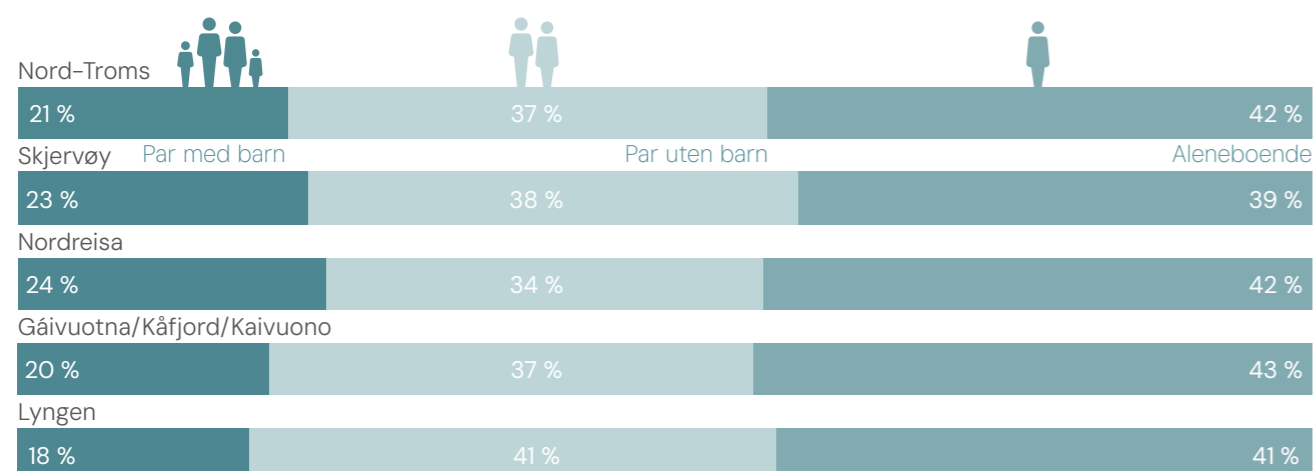
Boligmarkedet

De fleste boligene i regionen er bygget etter krigen fram mot 1980-tallet. Det er imidlertid kjent at det bygges få boliger i kommunene, og at mange boliger blir benyttet som sekundærboliger. Utleiemarkedet er trangt, med relativt få boliger til leie, som presser prisene opp.

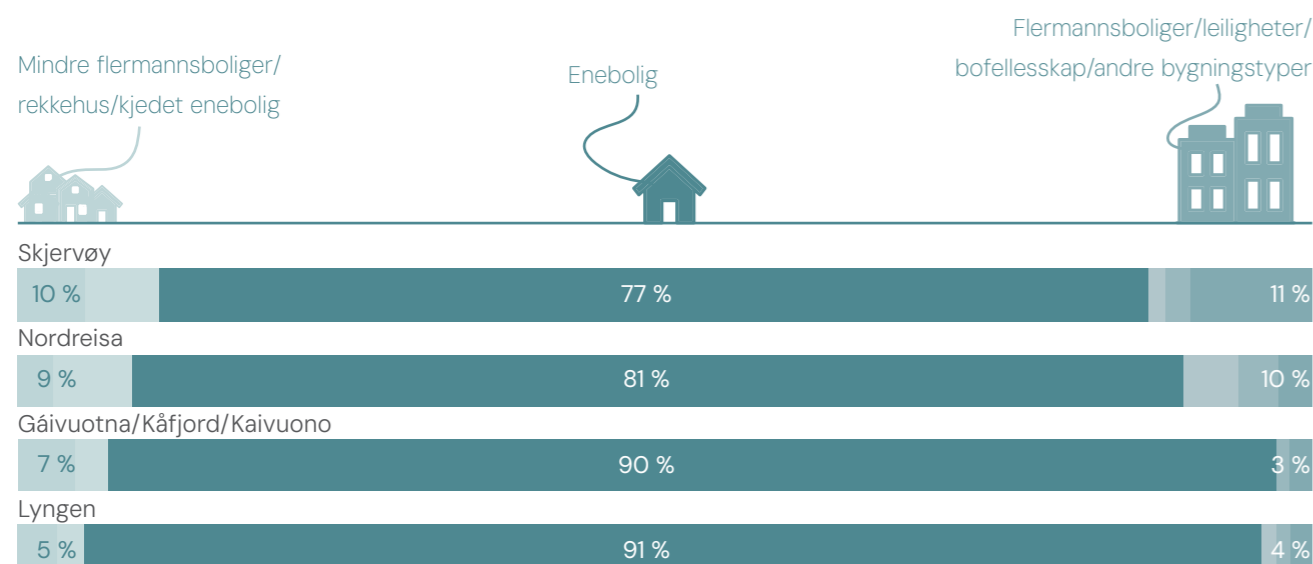
De fleste distriktskommuner har lav omsetning, med lave boligpriser og lite nybygging. Derfor er det utfordrende å finne og å selge bolig til en pris som gjør det mulig å kjøpe en ny. At byggekostnadene ofte er høyere enn boligverdien kan gjøre nybygging lite attraktivt.

Samarbeidskommunene har en nokså så ensartet boligsammensetning, med klar overvekt av eneboliger. Dette gjør at det ofte blir en mangel på boliger tilpasset visse grupper, som for eksempel eldre, som vil stå for en økende andel av befolkningen i de kommende årene. Kommunene kan legge til rette for egnede boliger og helsefremmende bomiljøer gjennom sin rolle som tomteeier og tjenesteyter, og gjennom en overordnet og langsiktig samfunns- og arealplanlegging.

4.1 Husholdningssammensetning:

4.2 Boligsammensetning:

Demografiske endringer

Diagrammet viser typer husholdningssammensetninger. Sammensetningen fordeler seg ganske likt blant kommunene, hvor nesten halvparten av befolkningen bor alene. Andelen som bor alene har økt siden 2011, og med en økende andel eldre kan også andelen aleneboende ventes å øke.

Denne trenden vil stille andre krav til boligmassen fremover, ettersom at eldrebølgen vil legge press på omsorgstjenesten. For å imøtegå dette vil det bli viktig å legge til rette for at så mange som mulig kan bo hjemme.

Utfordringen er derfor ikke nødvendigvis en mangel på boligmasse, men at det eksisterer egnede boliger. I kommuner med store andeler småhus som ikke er tilrettelagt for eldre vil dette gi dårligere livskvalitet, større hjelpebehov og tidligere behov for sykehjemsplass.

Flytteaktivitet og boligtilgang

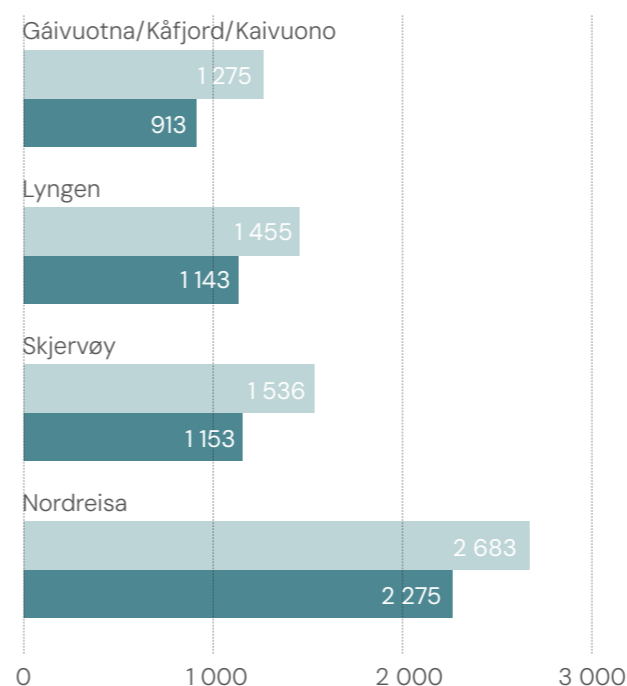
Figuren viser antall flyttinger i kommunene, og kan si noe om utskiftninger i kommunens boligmarked. Markedet har aktivitet, selv om et lavt boligoverskudd gjør at markedet kan se statisk ut.

Kommunene har en relativt høy andel sekundærboliger, mot landsgjennomsnittet. Likevel er leiemarkedet relativt lite. Dette kan tyde på at flere av boligene står ubebodde, eller benyttes som fritidshus. En endret befolkningssammensetning viser at det mest sannsynlig vil skje en endring i boligbehovet i fremtiden. Det er en økende andel som bor alene, og en høyere andel par uten barn.

Tallene i tabell 4.5 viser en utregning basert på antall fritidsboliger, helårshus som benyttes som fritidsbolig (de fleste av disse ligger utenfor "fritidsbyggområder", altså enkeltstående bygninger) og andelen sekundærboliger.

Totalt gir det ca. 36–44 prosent av bygningsmassen, som potensielt benyttes som utleieobjekter og/eller fritidsbolig (2019) i kommunene.

4.3 Inn- og utflytting 2011–2023:

4.4 Andel potensielle utleieobjekter og/eller fritidsboliger:

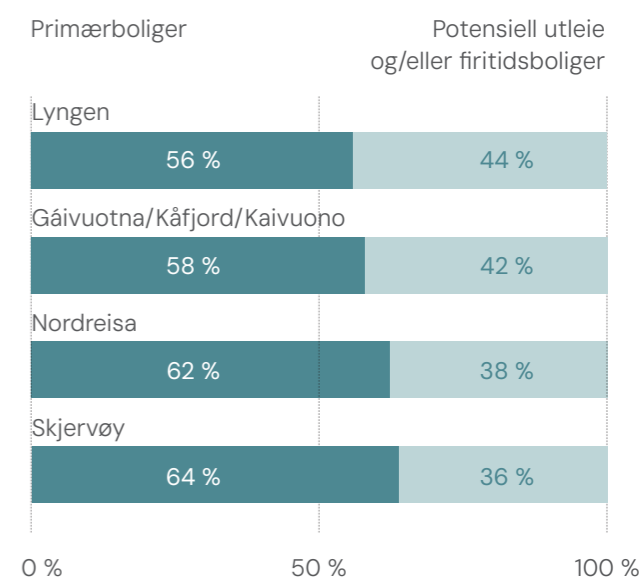

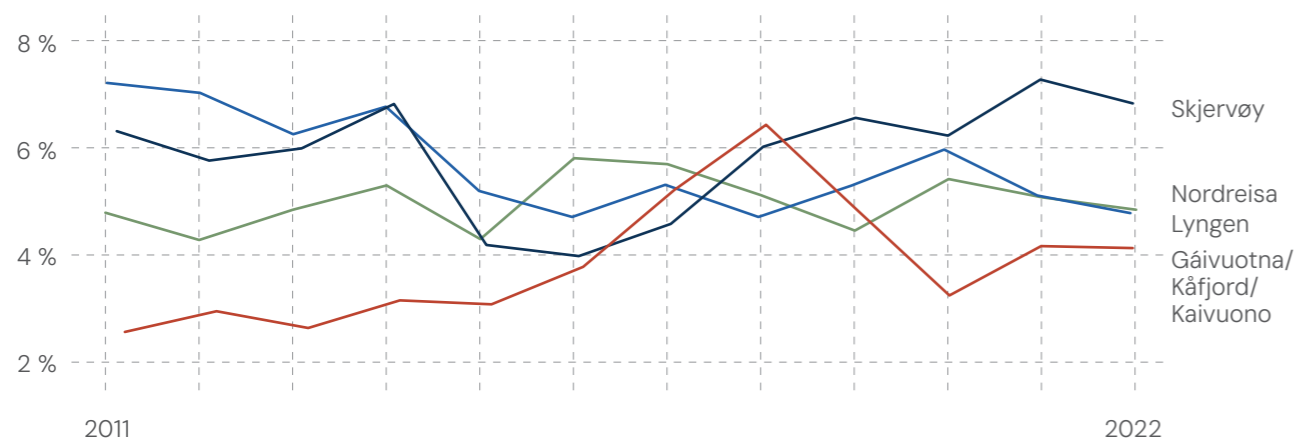
Foto: Petr Pavlíček
Visit Lyngenfjord

Bo- og arbeidsmarkedsregion

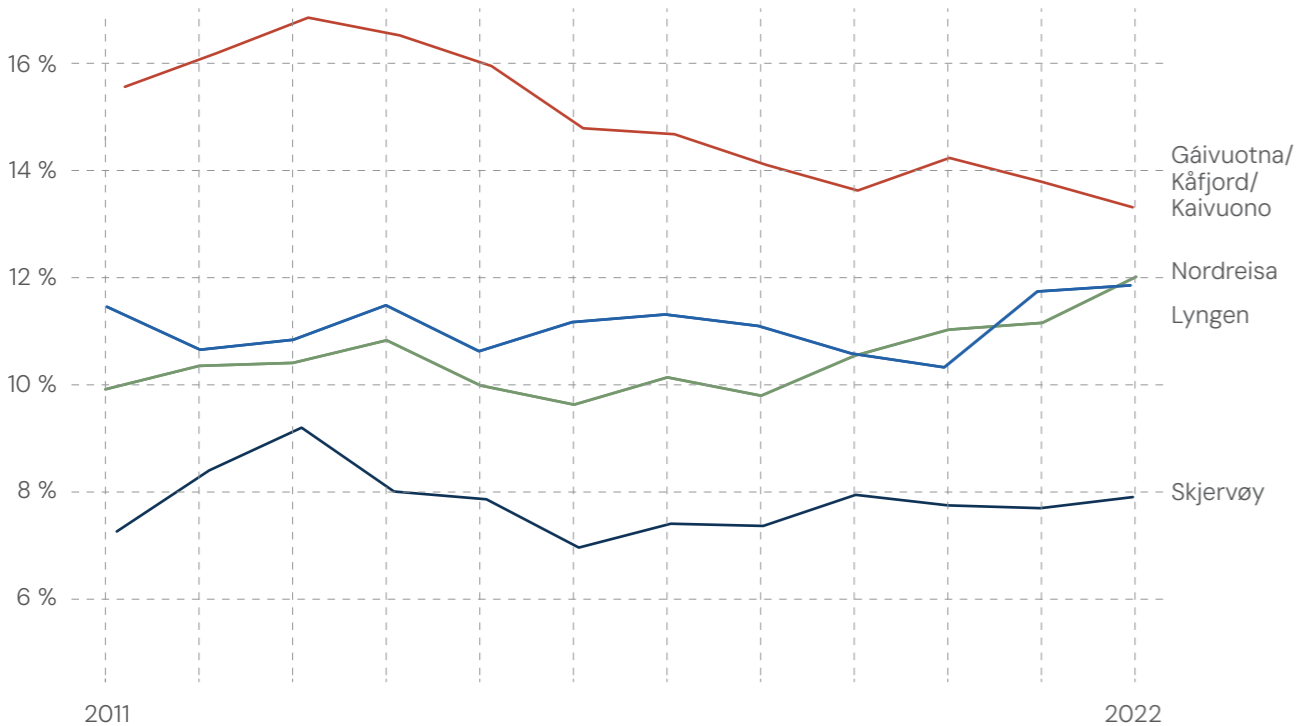
Kommunene har en relativt tett sammenheng mellom bo- og arbeidsmarked. Kåfjord skiller seg ut med flest utpendlere, og minst innpendlere.

Skjervøy har på sin side lavere utpendling og høyere innpendling.

4.5 Innpendlere som andel av befolkningen:

4.6 Utpendlere som andel av befolkningen:

Trivselsfaktorerer

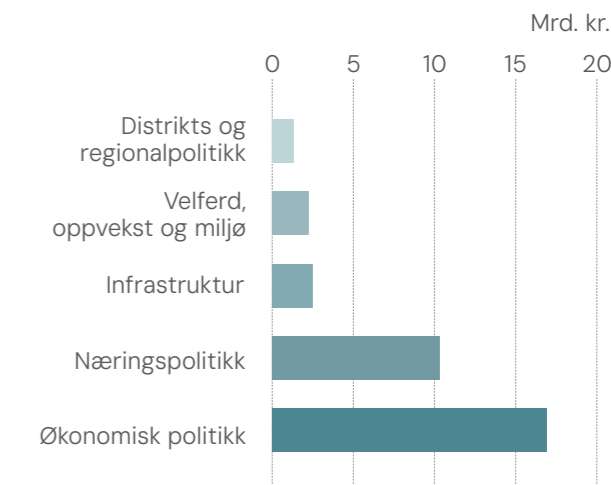
Tilskudd

Nasjonale tall fra rapporten "Det handler om Norge" NOU 2020: 15, viser at en stor andel av tilskuddene til kommunen går til nærings- og økonomisk politikk. Hvor økonomisk politikk i stor grad handler om næringsutvikling og å skape arbeidsplasser. Velferd, oppvekst og miljø er lavere prioritert. Denne sektoren er en viktig faktor for trivsel i kommunene, og dermed også for befolkningsutviklingen.

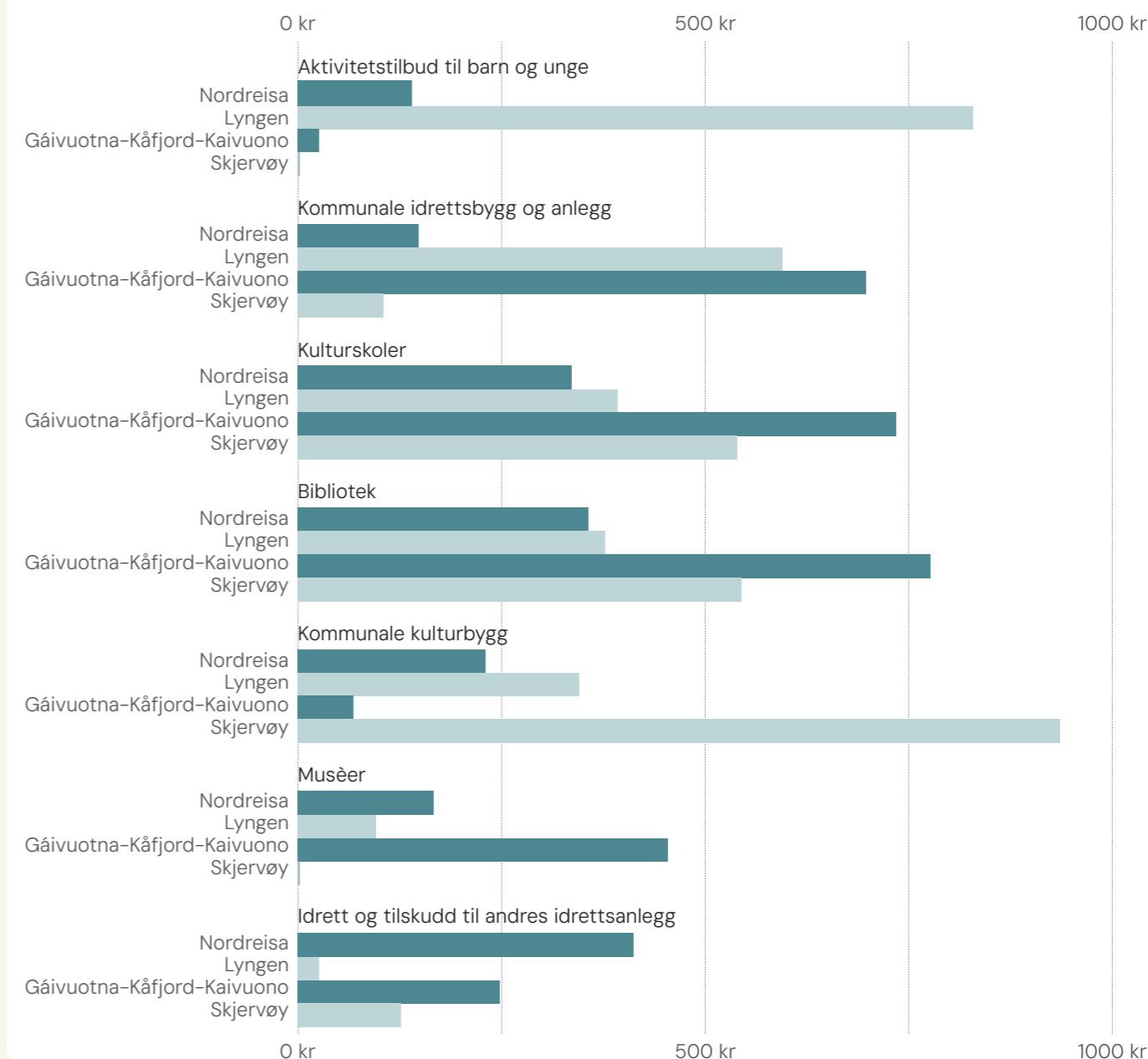
Kulturmidler

Kommunene skiller seg fra hverandre når det gjelder prioriteringene innenfor kulturtilskudd. Skjervøy skiller seg ut ved å bruke en god del penger på kulturbygg, mens Lyngen bruker en stor andel på aktivitetstilbud til barn og unge. Kåfjord bruker mest penger på kommunale idrettsbygg og anlegg, kulturskole og bibliotek.

4.7 Nasjonal innsats i distriktpolitikken, hele landet, 2020:

4.8 Kommunale kulturtilskudd i kr pr. innbygger:

Oversikten over næringene med flest arbeidsplasser viser at bygg- og anlegg, varehandel og industri er næringene med flest arbeidsplasser. Reiselivsnæringen er i vekst i overnattinger og besøk, og sannsynlig også i antall arbeidsplasser.

Tabell 5.1
Topp 5 private næringer i Nord-Troms

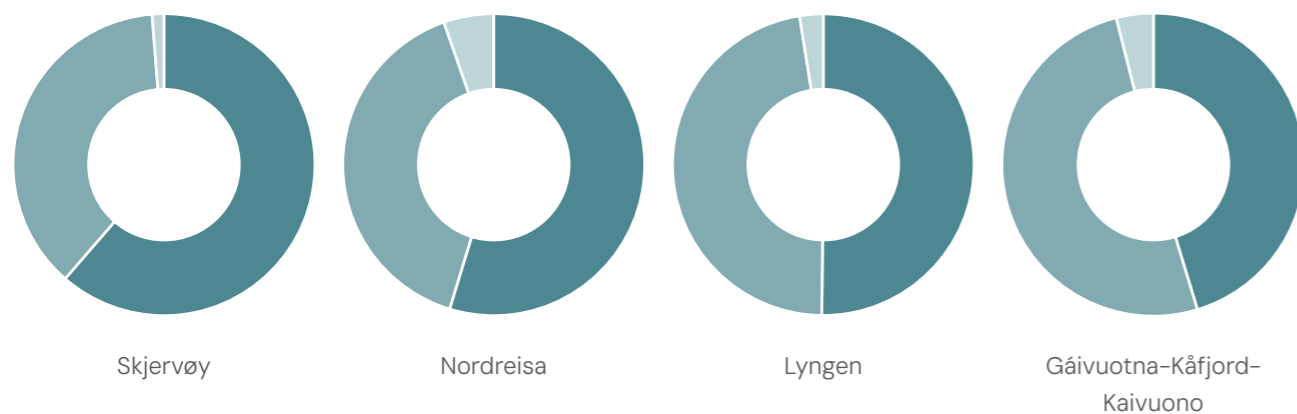
	Gáivuotna/ Kåfjord/Kaivuono	Lyngen	Skjervøy	Nordreisa	Antall arbeidsplasser
Bygge- og anleggsvirksomhet	143	107	101	238	589
Varehandel, reparasjon av motorvogner	82	109	98	282	571
Industri	32	152	257	80	521
Jordbruk, skogbruk og fiske	88	109	143	141	481
Transport og lagring	47	95	71	140	353

Fordelingen mellom offentlig og privat sektor viser at Skjervøy har størst privat sektor. Nordreisa har en større andel arbeidsplasser i statsforvaltningen. I Kåfjord er offentlig/kommune større enn privat sektor.

Regionen har en stor overvekt av små virksomheter med 1-4 ansatte. Det er noen store bedrifter med mer enn 50 ansatte.

5.2 Virksomheter etter sektor:

■ Privat ■ Offentlig/kommune ■ Statlig sektor/forvaltning

Handel og etterspørsel

Tabell 5.3

Omsetning per innbygger i detaljhandel	2021	Differanse fra landet
Nordreisa	99 292	-1 411
Skjervøy	72 903	-27 800
Lyngen	65 221	-35 482
Gáivuotna/Kåfjord/Kaivuono	45 466	-55 237

Omsetning i detaljhandel

Tabellen viser omsetningen i detaljhandel fordelt på antall innbyggere. Nordreisa peker seg ut som den overlegent største «handelskommunen». Dette følger naturligvis av et godt tilbud innenfor detaljhandel og Storslett sin funksjon som regionsenter. Nordreisa er, som tidligere figurer viser, også stor innenfor handel og reparasjon med motorvogner, transporttjenester og serveringsbransjen. Dette befester Nordreisa sin posisjon i regionen som en servicekommune for sine innbyggere og sitt omland. Regional plan for handel og service i Troms anser at det er potensiale for utvidelse av dagens handelsareal i Nordreisa med om lag 35 prosent mot 2030.

Fylkesplan Troms 2014 - 2025

Næringslivet konkurrerer i økende grad om kompetansen og kunnskapen til de yrkesaktive. Kompetanse blir viktigere i alle deler av arbeidsmarkedet, og det er et økende behov for personer med relevant fagopplæring og høyere utdanning innen både privat og offentlig sektor.

Knappheten på kompetent arbeidskraft er en flaskehals for bedrifters utvikling og potensiell vekst.

Sysselsetting og skatt i reiselivet

Nordreisa kommune hadde i 2019 139 sysselsatte i reiselivsnæringen. Dette medførte skatteinntekter (personskatt) på om lag 4,7 millioner. I tillegg til dette kommer alle ringvirkningene som følger av reiselivsnæringen i form av innkjøp gjort av reiselivsaktørene selv og besøkende turister.

Nyetableringer og konjunkturer

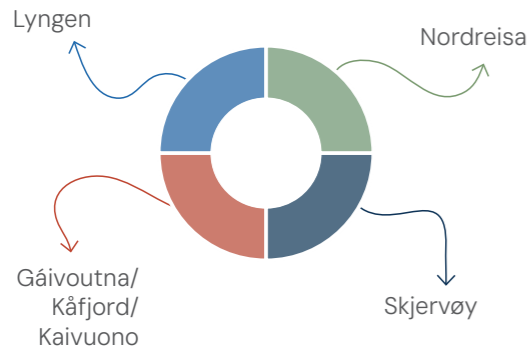
Små steder er sårbare for nyetableringer utenfor et etablert sentrum. Slike handelslekkasjer kan være skadelig for eksisterende sentrumsfunksjoner, og sentrum som møteplass. Klyngeeffekten for handel/tjenester anses som spesielt viktig for mindre tettsteder, sentrum og nabolag.

En generell trend er at næringer som handel, service og tjenester går godt i tider med lav arbeidsledighet, mens man kan se en økning for kafé/servering i tider med høyere arbeidsledighet.

“Boligpreferanser i distriktene”, Norsk institutt for by- og regionforskning, 2014.

5.4 Virksomheter etter antall arbeidsplasser pr. 1000 yrkesaktive personer i Nord-Troms:

Tegnforklaring:

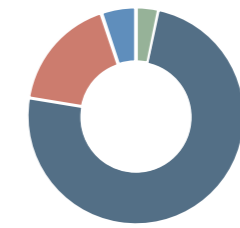
Bransjer og arbeidsplasser

Figurer er oppgitt i antall arbeidsplasser per 1000 yrkesaktive personer i kommunene. Tallene er derfor direkte sammenlignbare mellom samarbeidskommunene. En stor andel av kakediagrammet viser derfor at kommunen har et uforholdsmessig stort antall arbeidsplasser per 1000 yrkesaktive. Dette kan på den måten si noe om hvilke næringsmessige styrker kommunen har, sett i sammenheng med resten av regionen.

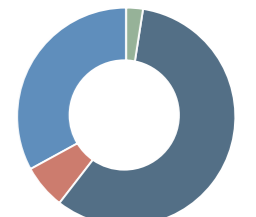
Industri

Skjervøy er størst i regionen når man ser på andelen industriarbeidsplasser. Skjervøy kan derfor regnes som en industrikommune. Dette bekrefter også resten av næringslivsstatistikken som peker på at Skjervøy kommune sin største næring er bearbeiding og konservering av fisk.

Lyngen er nest størst i regionen når man ser på andelen industriarbeidsplasser. Dette gjenspeiler den store utviklingen kommunen har hatt innen produksjonsindustri på Furuflaten og næringsmiddelindustri i Nord-Lenangen.

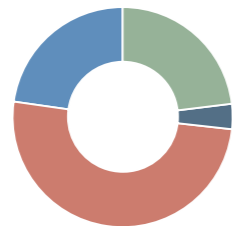
Akvakultur

Industri

Fiske og fangst

Jordbruk

Jordbruk, fiske og fangst

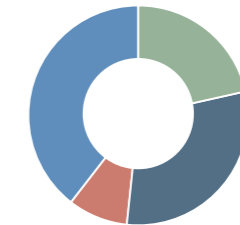
Fiske og fangst er størst i Skjervøy, etterfulgt av Lyngen. Nordreisa er relativt liten i denne kategorien, etter folketall.

Kåfjord er den klart største jordbrukskommunen sett i sammenheng med folketallet. Det bekrefter også listen over topp fem næringer i kommunen. Her skiller kommunen seg tydelig ut som en sterk jordbrukskommune. Nordreisa ligger som nest største pr. 100 yrkesaktive.

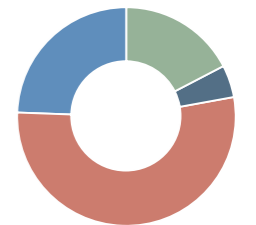
Bygg- og anleggsbransjen

Kåfjord har den største andelen arbeidsplasser innen anleggsbransjen. Her er kommunen klart størst med over halvparten av totalen. Kåfjord har den minste andelen i oppføring av bygninger og det er derfor tydelig at bransjen har spesialisert seg på anleggsvirksomhet, noe som delvis kan komme som resultat av store tunellutbygginger i kommunen.

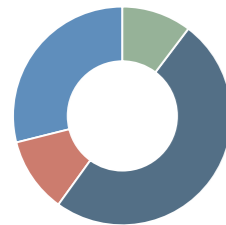
Lyngen har en spesielt stor andel arbeidsplasser innen byggningsbransjen, den største av de fire kommunene.

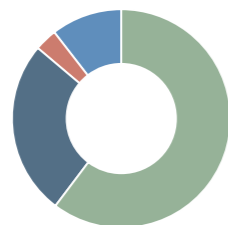
Oppføring av bygninger

Anlegg

Overnatting

Servering

Reiseliv og service

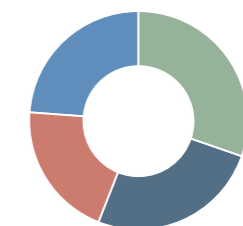
Tjenesteytende bedrifter i serverings- og overnattingsbransjen viser store forskjeller i regionen når man deler den opp. Nordreisa peker seg ut som kommunen med flest arbeidsplasser innen servering av mat, mens Skjervøy har flest arbeidsplasser innen overnatting. Tallene er knyttet til antall arbeidsplasser i disse næringene og tar derfor ikke høyde for private utleiere og Airbnb.

Kunstnerisk virksomhet og underholdning

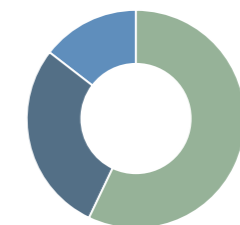
Kåfjord skiller seg ut fra samarbeidskommunene ved at de, sammen med Nordreisa, har ansatte innen kunstnerisk virksomhet- og underholdningsnæringer. I tillegg har Kåfjord en klart større andel kunstnerisk virksomhet- og underholdningsnæringer, enn Nordreisa kommune, som bekrefter kommunens posisjon som kulturkommune.

Andre service- og handelsnæringer

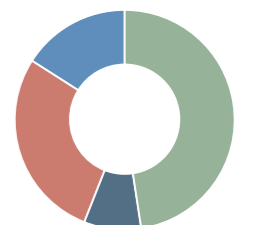
Nordreisa er størst på både detaljhandel, bilforhandlere og bilverksted. Dette bekrefter Nordreisas posisjon som servicesenter for regionen med et tilbud av ulike typer detaljhandel og servicevirksomhet. Kommunen er i tillegg stor på arbeidsplasser innen transporttjenester og lagring. Dette er trolig grunnet busstasjon, taxi og flere private transportselskaper. Kåfjord er relativt store innen handel og reparasjon av motorvogner (herunder også andre motoriserte kjøretøy).

Detaljhandel

Transport og lagring

Handel og reparasjon av motorvogner

Reiseliv

Reiseliv er Norges femte største eksportnæring, det vil si den næringen hvor kunden oppsøker produktet. Reiseliv er et stedbundet produkt, og kan derfor gi synergier, som vekst til andre lokale næringer.

5.5 Besøkstall jan.–aug. 2023:

2023 (jan–aug):		
	Antall	Endring
	overnattinger:	fra året før (aug.):
Totalt besøk	158 191	13 %
Norske besøkende	72 620	7 %
Utenlandske besøkende	85 571	18 %

5.6 Overnattinger i Nord-Troms, fordelt på hotell og camping, 2022:

*Hotell og lignende overnattingsbedrifter
**Campingplasser, hyttegrønder og vandrerhjem

Tabellen viser antall overnatting og prosentvis endring i Nord-Troms fra året før. Her har det skjedd en økning i antall besøkende fra Norge på 7 prosent, men økningen i besøkende fra utlandet har økt med over dobbelt så mye fra januar til februar (18 prosent). Imidlertid har det vært to år med nedstengning i Norge som følge av koronapandemien. Derfor er det gjort en egen analyse av endringen fra året 2019 til året 2022, hvor man ser en lik økning innenfor besøkende fra utlandet og fra Norge. Det bør imidlertid tas hensyn til at heller ikke denne endringen kan sies å være påvirket av pandemien, ettersom at folk kan ha endret reisemønster etter korona.

I 2023 fra januar til august sto camping for en noe høyere andel av overnattingene i Nord-Troms, sammenlignet med hotellovernattinger. Særlig i distriktene vil det som regel finnes flere campingmuligheter, og få til ingen hoteller. Disse tallene viser samme prosentforskjell fra januar til august i 2022.

Figuren viser hotellovernattinger etter formål i Nord-Troms i 2022. De besøkende i Nord-Troms i høyest grad kommer for å feriere, mens andelen som kommer på grunn av arbeid, samt kurs og konferanse utgjør er relativt liten andel. Det var relativt mange som besøkte Nord-Troms i månedene juni, juli og august. I oktober er andelen besøkende på ferie lavest, og blir erstattet med besøkende for kurs og konferanse, og i arbeidssammenheng.

5.7 Hotellovernattinger i Nord-Troms, fordelt etter formål, 2022:

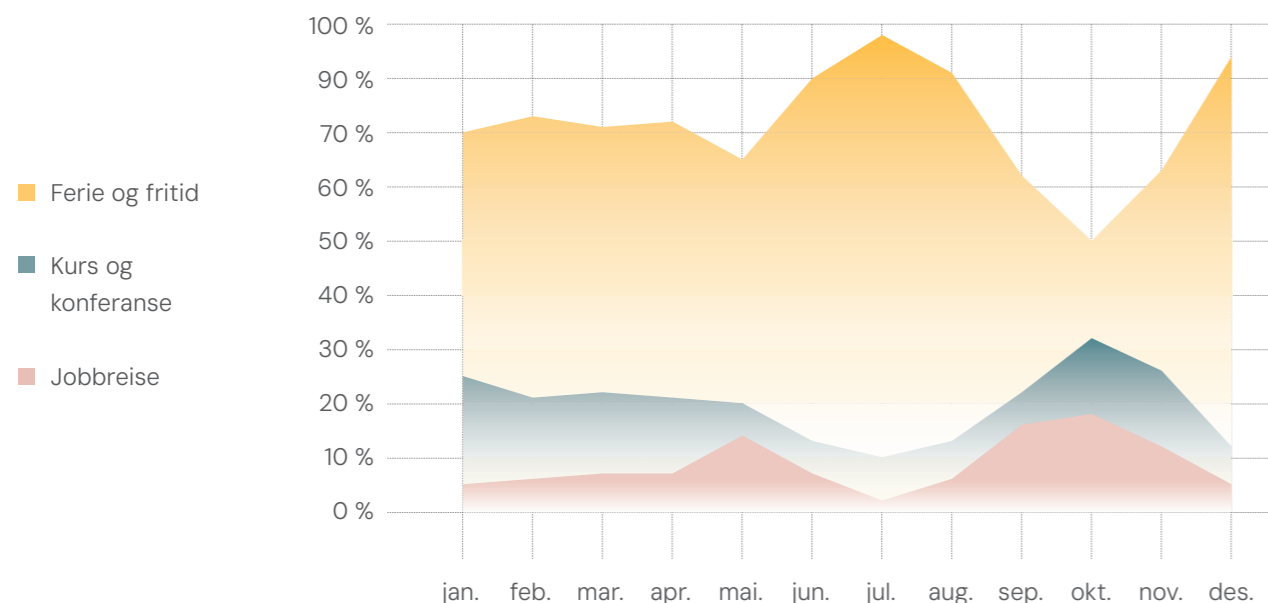

Foto: Visit Lyngenfjord

Jordbruk, fiske og fangst

Som vi ser av tallene til venstre så det Skjervøy og Lyngen som er de store fiskerikommunene i Nord-Troms, hvor Skjervøy er desidert størst.

Når det gjelder jordbruk har Nordreisa tradisjonelt sett vært en stor jordbrukskommune. Dette har blitt noe redusert over tid og når man ser antallet sysselsatte i jordbruket opp mot yrkesaktive så er det nå i Kåfjord at jordbruksnæringen er desidert størst i regionen.

Kåfjord er, regulert etter innbyggertall, størst på jordbruk. Likevel har Nordreisa flest jordbruksbedrifter av samarbeidskommunene. Her, som i resten av landet, er antall bruk på vei ned og de brukene som er igjen blir større. Det er lite jord som ikke drives, men den drives av færre enn før.

5.8 Sysselsatte i fiske og fangst, etter bostedskommune, 2022:

Skjervøy	37
Lyngen	22
Nordreisa	13
Gáivuotna/Kåfjord/Kaivuono	12

5.9 Antall jordbruksbedrifter i Troms, 2022:

Kommune:	Antall:
Balsfjord	139
Harstad	75
Tromsø	67
Målselv	65
Senja	58
Kvæfjord	50
Nordreisa	49
Tjeldsund	41
Lyngen	38
Gáivuotna/Kåfjord/Kaivuono	36
Bardu	34
Salangen	23
Ibestad	21
Storfjord/Omasvuotna/Omasvuono	19
Karlsøy	18
Sørreisa	17
Dyrøy	15
Loabák/Lavangen	14
Gratangen	10
Kvænangen	10
Skjervøy	2

5.10 Husdyr på utmarksbeite i Troms, 2022:

Kommune:	Antall:
Balsfjord	14 838
Harstad	11 451
Lyngen	10 915
Tromsø	9 771
Kvæfjord	8 198
Senja	7 514
Målselv	6 748
Nordreisa	6 650
Gáivuotna/Kåfjord/Kaivuono	5 979
Salangen	5 365
Tjeldsund	4 078
Karlsøy	3 709
Ibestad	3 528
Dyrøy	3 512
Bardu	3 023
Gratangen	2 930
Sørreisa	2 578
Loabák/Lavangen	2 423
Storfjord/Omasvuotna/Omasvuono	2 300
Kvænangen	472
Skjervøy	-

Reindrift

Reindriften foregår i nesten 140 av landets kommuner, på et areal som utgjør om lag 40 prosent av landarealet i Norge. Næringen har stor betydning i samisk og lokal sammenheng for økonomi, sysselsetting og kultur. Reindriftnæringen er en betydelig næring i regionen.

Litt over 3 000 personer er tilknyttet den samiske reindriften, med om lag 215 000 dyr. Den samiske reindriftnæringen er unik både i nasjonal og internasjonal sammenheng. Det er en pastoral/nomadisk næring med sesongmessige forflytninger mellom ulike årstidsbeite.

Det er åtte ulike reinbeitedistrikter som enten flytter gjennom kommunene eller oppholder seg her i sommerhalvåret.

Det er totalt 22 550 rein som oppholder seg i samarbeidskommunene i løpet av et år. Distriktene har areal i flere kommuner og distriktene som bruker samarbeidskommunene i sin drift har litt over 8 000 kvadratkilometer innenfor sine grenser. De seks reinbeitedistriktene i regionen har 299 personer tilknyttet de ulike siidaandelene. Reindriften har ringvirkninger i kommunene gjennom innkjøp av kjøretøy, utstyr og ulike varer og tjenester knyttet til driften.

Tabell 5.11

Distrikt	Tilknytning til samarbeidskommunene
Cohkolat ja Biertavárri	Vår-, sommer- og høstbeite
Fávrrorsorda	Vår-, sommer- og høstbeite
Beahcegealli	Vår-, sommer- og høstbeite
Skárfvággi	Vår-, sommer- og høstbeite
Árdni/Gávvir	Vår-, sommer- og høstbeite
Ivgoláhku	Vår-, sommer- og høstbeite i deler av Lyngen
Helligskogen/Bassevuovdi	Helårsbeite
Ittunjárga	Vår-, sommer- og høstbeite

Tabell 5.12

Distrikt	Antall siidaandeler	Personer i siidaandelene	Reintall 2023	Areal km ²
Cohkolat ja Biertavárri	13	58	6 130	2 079
Fávrrorsorda	16	82	5 773	1 253
Beahcegealli	6	32	2 700	922
Skárfvággi	3	17	1 644	445
Árdni/Gávvir	8	41	2 243	364
Ivgoláhku	6	28	1 510	873
Helligskogen/Bassevuovdi	8	19	1 653	1 481
Ittunjárga	3	22	897	614
Totalt	63	299	22 550	8 031

Tilknytning til kommunen

Tabellen viser de ulike reinbeitedistriktene med tilknytning til kommunene. Noen flytter gjennom enkelte kommuner vår og høst, mens andre har sommerbeite og sommerboplasser i kommunene. Enkelte siidaer har også helårsbeite i regionen. Det er lange og tette bånd mellom den fastboende befolkningen i kommunene og reindriftsutøverne.

Reintall

Tabellen viser oversikt over reintall for de ulike reinbeitedistriktene. Reintallet fastsettes i mars hvert år og beskriver derfor antallet rein før kalving. Det totale antallet rein som oppholder seg i kommunen i sommerhalvåret er derfor en god del høyere når kalvingen er over i juni.

Siidaandeler

Tabellen viser antall personer tilknyttet de ulike reinbeitedistriktene. Reindriften utgjør en betydelig næring i kommunene når man ser på antall personer i de ulike siidaandelene. I tillegg kommer lokale hjelpere, såkalt verdde som bistår reindriftnæringen med ulike oppgaver og tjenester, i tillegg til å styrke båndene mellom den sesongbaserte reindriften og de fastboende i kommunene.

Areal

Reindriften er en arealkrevende næring og de åtte distriktene har til sammen et areal på litt over 8 000 kvadratkilometer innenfor sine distriktsgrenser.

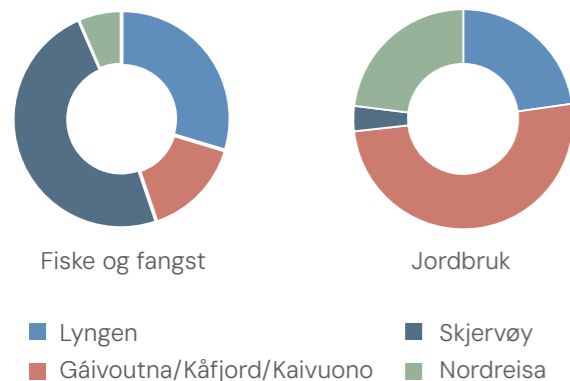
Foto: Petr Pavlek
Visit Lyngenfjord

*Reinbeitedistriktet Ullisuolu/Uløya har avviklet sin drift og har ikke lenger et reintall, siidaandeler eller annen info. Distriktet Ábborašša har slakterein på sommerbeite på Uløya.

Fiske og jordbruk

Fiske og jordbruk er, sammen med reindrift, tradisjonsrike næringer i Nord-Troms. Nordreisa, Lyngen og Kåfjord har i perioder vært store landbrukskommuner i Troms fylke. Fiske og fangst er klart størst i Skjervøy.

5.11 Virksomheter etter antall arbeidsplasser pr. 1000 yrkesaktive personer i Nord-Troms:

Som vi ser av diagrammene til venstre så det Skjervøy og Lyngen som er de store fiskerikommunene i Nord-Troms, hvor Skjervøy er desidert størst. Nordreisa er minst på fiskeri når man ser det mot antallet yrkesaktive i kommunen.

Når man ser antallet sysselsatte i jordbruket opp mot yrkesaktive så er det i Kåfjord at jordbruksnæringen er desidert størst blant samarbeidskommunene. Generelt har jordbruk blitt noe redusert over tid likevel er det registrert 125 jordbruksbedrifter i regionen.

Her, som i resten av landet, er antall bruk på vei ned og de brukene som er igjen blir større. Det er lite jord som ikke drives, men den drives i dag av færre enn før.

5.13 Sysselsatte i fiske og fangst, etter bostedskommune, 2022:

Skjervøy	37
Lyngen	22
Nordreisa	13
Gáivuotna/Kåfjord/Kaivuono	12

5.17 Antall jordbruksbedrifter i Troms, 2022:

Kommune:	Antall:
Balsfjord	139
Harstad	75
Tromsø	67
Målselv	65
Senja	58
Kvæfjord	50
Nordreisa	49
Tjeldsund	41
Lyngen	38
Gáivuotna/Kåfjord/Kaivuono	36
Bardu	34
Salangen	23
Ibestad	21
Storfjord/Omasvuotna/Omasvuono	19
Karlsøy	18
Sørreisa	17
Dyrøy	15
Loabák/Lavangen	14
Gratangen	10
Kvænangen	10
Skjervøy	2

5.18 Husdyr på utmarksbeite i Troms, 2022:

Kommune:	Antall:
Balsfjord	14 838
Harstad	11 451
Lyngen	10 915
Tromsø	9 771
Kvæfjord	8 198
Senja	7 514
Målselv	6 748
Nordreisa	6 650
Gáivuotna/Kåfjord/Kaivuono	5 979
Salangen	5 365
Tjeldsund	4 078
Karlsøy	3 709
Ibestad	3 528
Dyrøy	3 512
Bardu	3 023
Gratangen	2 930
Sørreisa	2 578
Loabák/Lavangen	2 423
Storfjord/Omasvuotna/Omasvuono	2 300
Kvænangen	472
Skjervøy	-

Foto: Verena Sitzinger
Visit Lyngenfjord

Natur og klima

I 2015 vedtok FN et mål om å begrense global oppvarming til 1,5 C°. Dersom dette målet ikke nås, og gjennomsnittstemperaturen overstiger 1,5 C° vil verden få store utfordringer med å tilpasse seg mer ekstremvær. I tillegg til lengre og varmere sesonger, og kortere, kaldere årstider, ifølge den siste IPCC rapporten. Dette målet kan fortsatt nås dersom verdens ledere handler umiddelbart, ifølge FNs generalsekretær.

Den norske regjering har som mål at Norge skal bli et lavutslippssamfunn innen 2050. Dette er lovfestet i Klimaloven, hvor lavutslippssamfunn referer til et samfunn der utslippene er redusert med 90 til 95 prosent fra utslippsnivået i referanseåret 1990. Allerede innen 2030 har Norge forpliktet seg gjennom Parisavtalen til å kutte utslippene sine med 50 til 55 prosent.

Kommunens viktigste virkemidler i klimasatsningen, Klimakur 2023:

- **Innkjøpsmakt** gjennom offentlige anskaffelser. Strategisk etterspørsel kan bidra til økt innovasjon og bruk av klimaløsninger.
- **Samfunns- og arealplanlegging** er det mest sentrale, og mest langsiktige virkemidlet. Loven pålegger kommunen å ta klimahensyn i planleggingen.
- **Samfunnsutviklerrollen** tydeliggjør kommunen som tilrettelegger og pådriver. Kommunen kan fremme klimatilak gjennom medvirkning, nettverk og samarbeid med lokale aktører, samt annet informasjons- og koordineringsarbeid.
- **Fysisk tilrettelegging** for at innbyggere og næringsliv kan ta klimavennlige valg i hverdagen.

Klimaplanlegging

Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning (KMD) fastslår at kommuneplanens samfunnsdel skal inkludere en overordnet vurdering om klimaendringer vil påvirke langsiktige utfordringer, mål og strategier. Vurderingen skal skille mellom forhold av betydning for kommuneplanens arealdel, og forhold av betydning for kommunesamfunnet som helhet, samt kommunen som organisasjon.

Kommuneplan med samfunnsdel og arealdel, samt økonomiplan, er nøkkeldokument for å skape positivt samspill mellom klima og miljøspørsmål.

Klimakur 2023

Det største potensialet for langsiktige utslippskutt i kommunene har vist seg å ligge utenfor utslippsregnskapet til Klimakur 2030.

Eksempler på dette er utslippsreduksjon i et livssyklusperspektiv, ved å ikke rive bygg, gjenbruke materialer, bruk av lavutslipps-byggmaterialer, samt å unngå potensielt unødvendige utslipp som følge av en vellykket arealplanlegging. En sentral barriere for lokale klimatilak er prioriteringskampen. Kommunene utfører mange samfunnsoppgaver som er velforankret både politisk, i administrasjon og blant innbyggere, her kan klimasatsinger ofte komme langt ned på listen. I tillegg vil økonomiske merkostnader forbundet med investeringer og drift av løsninger med lavere klimagassutslipp virke lite økonomisk gunstige på kort sikt – selv om livsløpskostnadene ofte er de samme, eller lavere.

Svake og/eller uklare statlige forventninger bidrar også til at klima og miljøtiltak ikke vinner frem i ressursprioriteringene, selv om tiltakene kan medføre lavere utgifter på sikt, for eksempel ved forebygging fremfor reparasjon etter ekstremvær, flom, eller skred.

Utslipp

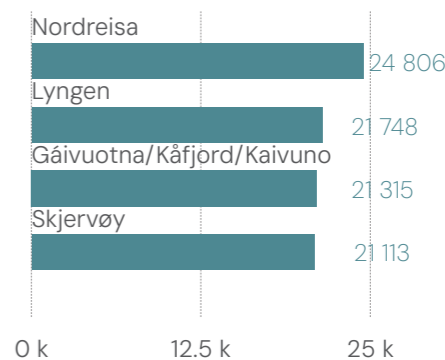
I Nord-Troms står landbruket for 8,8 prosent av utslippene i fylket. Utslippene fra bygg og anlegg har hatt en betydelig nedgang siden 2015, mens jordbruket har hatt lite endring. Det samme gjelder veitrafikk og sjøfart.

I dag har Nordreisa høyest totalt utslipp av de fire kommunene, men lavest utslipp per innbygger, enkelt forklart med at kommunen har flest innbyggere av de fire.

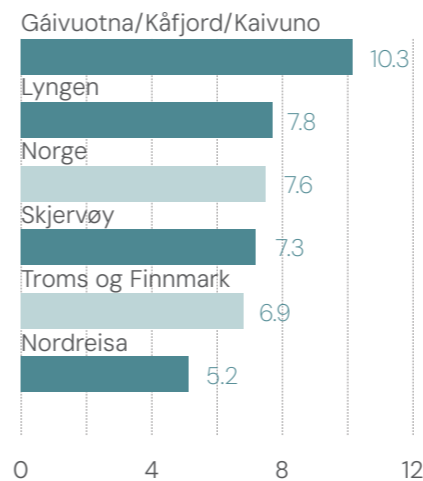
Veitrafikk og sjøfart har en høy andel av utslippene i kommunene, mye på grunn av E6, ferjedrift, fiskeflåten og bruk av skip i lokal industri.

El-bilandelen er lav i alle kommunene sammenlignet med landsgjennomsnittet.

6.1 Totalt utslipp, CO₂-tonnekvivalenter, 2021:

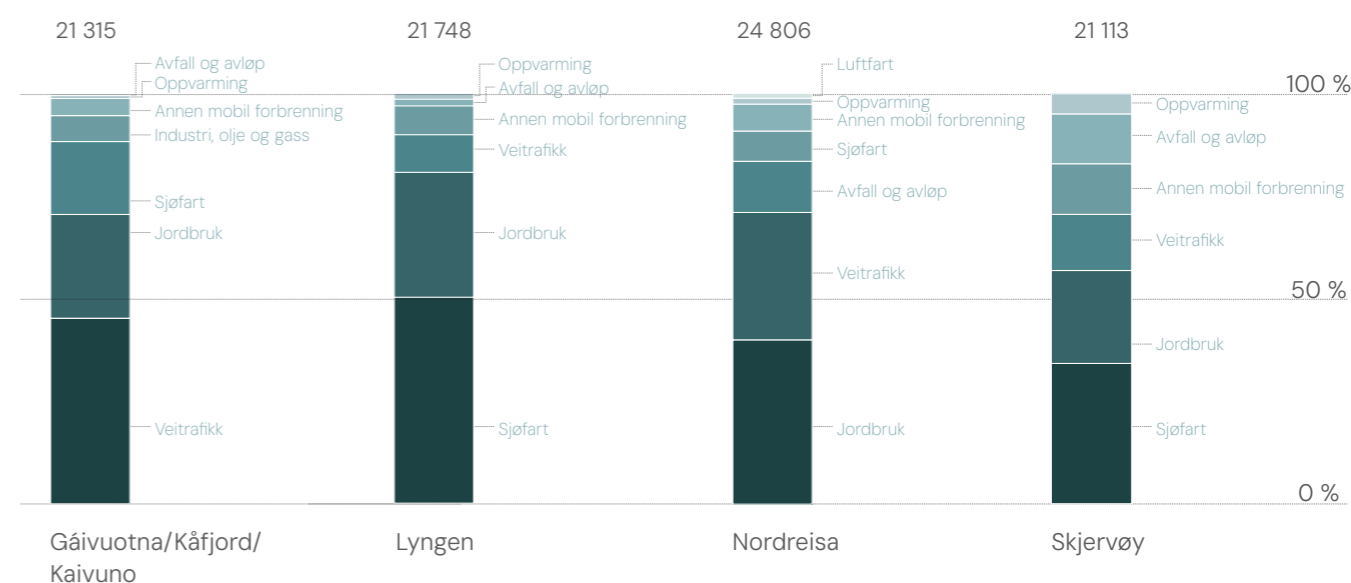
6.2 Utslipp pr. innbygger, CO₂-tonnekvivalenter, 2021:

6.3 Andel el-biler av bilpark, 2022:

6.4 Fordeling av utslipp:

Klimaendringer i Troms

Klimaendringene kan øke gjennomsnittlig årstemperatur i Troms med omtrent 5° C fram mot 2100. Årsnedbøren i Troms er beregnet å øke med ca. 15 prosent, med størst økning sommer og høst. Dette gjelder også antall episoder med kraftig nedbør. Døgn med kraftig nedbør kan øke med ca. 25 prosent, og ekstremnedbør med varighet kortere enn et døgn vil kunne øke enda mer. For kortvarig ekstremnedbør (under 3 timer) anbefaler Klimaprofilene i Troms et klimapåslag på minst 40 prosent.

Økt nedbør øker også sannsynligheten for flomhendelser i tettbygde strøk og i små og bratte vassdrag. I kommuner med spredt bebyggelse vil flomskadene på bebyggelse være mindre sammenlignet med tettbygde strøk, men kan påvirkes av økt erosjon. Flomhendelser kan gi store skader på jordbruksområder, og problemer med fremkommelighet på veinettet. Som følge av ekstremnedbør øker faren for regnflom, jord- og sørpeskred.

De største skadene på bebyggelse og infrastruktur ved ekstremnedbør oppstår ofte på grunn av overvann. Overvann kan også oppstå som følge av store smeltevanngjenger. Dette skyldes lite eller ingen avrenning til grunnen på tette flater, som veier, parkeringsplasser og store tak. Når avrenningshastigheten økes, økes også faren for erosjon. Overvann bør i størst mulig grad ledes utenom eksisterende ledningsnett, ettersom økt hyppighet vil utfordre ledningskapasiteten.

Klimaendringer kan generelt øke hyppigheten av tørke, isgang i større vassdrag, snøskred og kvikkleireskred i kommunen. Selv om skred i stor grad er knyttet til lokale terrengforhold, er været en av de viktigste utløsningsfaktorene. Klimautviklingen kan gi økt hyppighet av skred knyttet til regnskyll, flom, snøfall og snøsmelting. Dette gjelder spesielt jord-, flom- og sørpeskred. Likevel er det ikke forventet at hyppigheten av store skred vil øke.

Rapporten "Sea Level Change for Norway" forventer en havnivåstigning på mellom 36 cm (lavt utslipp) og 66 cm (høyt utslipp), mot år 2100. Framskrivningen kan bli oversteget dersom iskappene smelter hurtigere enn antatt. Havnivåstigningen kan påvirke vassdragenes flomutbredelse, spesielt i nedre deler av vassdraget.

Generelt vil klimaendringene føre til utfordringer, også for Nordreisa, spesielt knyttet til beredskap, infrastruktur, som samferdsel på vei og i lufttransport, og vann- og avløpssystemer. Det er derfor viktig, og kostnadsbesparende over tid, å planlegge godt for å unngå framtidige problemer som følge av nye tiltak, og se på avbøtende tiltak ved tidligere beslutninger.

Klimaendringene vil også påvirke artsmangfoldet i det arktiske klimaet, ettersom tregrensen og vegetasjonen vil trekke seg oppover, vil leveområdene til høyfjellsarter som fjellrev, villrein og høyfjellsplanter minke, er det oppgitt i Stortingsmeldingen "Klima i endring – sammen for et klimarobust samfunn".

Sannsynlig økning:

Ekstrem nedbør	Det forventes at episoder med kraftig nedbør øker vesentlig både i intensitet og hyppighet. Dette vil også føre til mer overvann.
Regnflom	Det forventes flere og større regnflommer, og i mindre bekker og elver må man forvente en økning i flomvannføringen.
Jord-, flom og sørpeskred	Økt fare som følge av økte nedbørmengder.
Stormflo	Som følge av havnivåstigning forventes stormflonivået å øke.

Mulig sannsynlig økning:

Tørke	Til tross for mer sommernedbør, kan høyere temperaturer og økt fordampning gi økt fare for tørke om sommeren.
Isgang	Kortere isleggingssesong, hyppigere vinterisganger samt isganger høyere opp i vassdragene enn i dag.
Snøskred	Med et varmere og våtere klima vil det oftere regne på snødekt underlag. Dette kan redusere faren for tørrsnøskred og øke faren for våtsnøskred i skredutsæe områder.
Kvikkleireskred	Økt erosjon som følge av økt flom i elver og bekker, kan utløse flere kvikkleireskred.

Sannsynlig uendret eller mindre:

Snøsmelteflom	Snøsmelteflommene vil komme stadig tidligere på året og bli mindre mot slutten av århundret.
----------------------	--

Usikkert:

Sterk vind	Trolig liten endring.
Steinsprang og steinskred	Hyppigere episoder med kraig nedbør vil kunne øke hyppigheten av disse skredtypene, men hovedsaklig for mindre steinspranghendelser.
Fjellskred	Det er ikke forventet at klimaendringene vil gi vesentlig økt fare for fjellskred.

Natur og vern

Naturmangfoldet er under press, både fra menneskelig aktivitet og et klima i rask endring. Norge har derfor forpliktet seg til «Konvensjonen om biologisk mangfold». Konvensjonen vektlegger at vi skal bevare det biologiske mangfoldet ved å sikre bærekraftig bruk av biologiske ressurser, og en rimelig og rettferdig fordeling av fordelene disse universelle ressursene gir.

Vernede områder

Lyngen har en høy andel vernede områder sammenlignet med landsgjennomsnittet. Det samme gjelder Nordreisa. Kåfjord har per i dag ingen vernede områder, of Skejrvøy har svært få.

Ingen av kommunene har maritime verneområder, men noen verneområder stikker seg ut i fjære/delta/våtmarkslandskap, likevel er det en høy andel viktige gyteområder for nøkkelarter innenfor kommunegrensene. Ved Uløya ligger det for eksempel et korallrev. Det er likevel for lite data til å kunne gi et tilstrekkelig bilde på hvordan artsmangfoldet i havet utfolder seg.

Naturvernområder er ofte attraktive turmål. Samtidig er det en forutsetning at verneverdiene ivaretas, som i noen tilfeller krever en god besøksstrategi. Lyngsalpene er i en særklasse i Norsk Natur, og gjør Lyngen til et yndet turistmål. Derfor er det en forutsetning at verneverdiene ivaretas. Naturresevatene bør ha besøksstrategier, som lages etter behov.

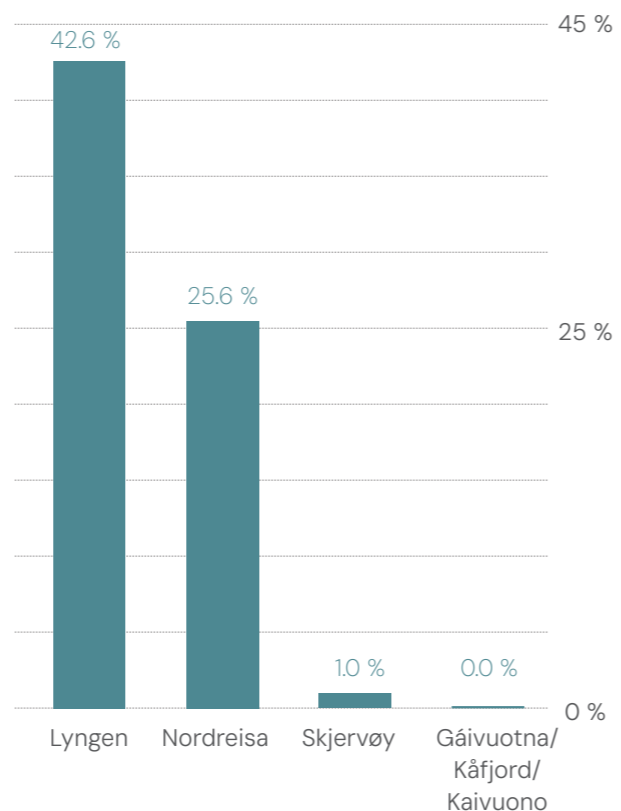
Økosystemtjenester

Økosystemtjenester er et verktøy for å kunne beregne en verdi på naturen. Økosystemtjenester viser til den ressursen naturen er for oss mennesker, og hvordan vi kan nyttiggjøre oss av den. Dette vil være tjenester eller produkter som mat, medisiner, pollinering og rekreasjonsverdier.

Fordi vi er avhengige av økosystemtjenestene, har det blitt utarbeidet internasjonale mål for å ta vare på naturen vi har, og restaurere ødelagt natur. Jo mer press vi legger på økosystemene, desto mindre kan økosystemene gi oss av det vi trenger for å overleve. Dette er kritisk når en av fem mennesker er direkte avhengig av ville arter for mat og inntekt, ifølge Det internasjonale Naturpanelet sin Assessment Report on Diverse Values and Valuation of Nature.

Miljødirektoratet har utarbeidet en rapport som tar for seg bærekraftig bruk av ville dyr og planter. Hvor hovedfunnene fra rapporten fastslår at milliarder av mennesker bruker daglig ville dyre- og plantearter for å skaffe mat, energi, medisin, rekreasjon og mye mer. At naturmangfoldet minker i et svært høyt tempo, truer bidragene fra disse artene til mennesker.

6.5 Andel vernet areal:

Rapporten har delt inn bruken av ville arter i fem kategorier: fiske, hogst, sanking, høsting av landdyr, og turisme og kulturelle verdier. Generelt øker bruken av ville arter, med varierende bærekraftighet. I tillegg påvirkes artsmangfoldet av et klima i endring. Den globale handelen har økt, spesielt på ville arter, som fører til en ikke-bærekraftig bruk.

Oftest skilles det mellom fire type økosystemtjenester:

- **Støttende tjenester:** Er de prosessene i økosystemet som må være på plass for at økosystemet skal kunne levere de andre tjenestene, eksempelvis fotosyntese og diverse kretsløp.
- **Forsynende tjenester:** Goder som forsyner oss mennesker med de råvarene vi trenger. Som mat, og medisiner.
- **Regulerende tjenester:** Goder som hjelper med å stabilisere levestandard på jorda, og påvirker velferden og handlingsrommet til samfunnet. Eksempelvis klimaregulering og pollinering.
- **Kulturelle tjenester:** Goder som påvirker menneskers opplevelser og kunnskap. Eksempelvis rekreasjon, friluftsliv og reiseliv.

6.6 Vernede områder:

Areal

Foto: Petr Pavlíček
Visit Lyngenfjord

Press på matjord

Jordbruksarealer har minket kraftig de siste årene, og i dag har Norge kun 3,5 prosent igjen. Jordbruksarealet som blir gjort om, for eksempel til vei, har økt med 16 prosent fra året før.

Et klima i endring gjør at det ofte blir press på arealene, som gjør at det stilles nye krav til arealutredelser. I tillegg er arealplanleggingen preget av mange ulike interesser og aktører. Derfor er det viktig å få en god forståelse av slik arealene er i dag, og hvilke utfordringer og muligheter kommunen har.

Nasjonale arealpolitiske retningslinjer

“Det handler om Norge”, NOU 2020: 15, fastslår at god samfunnsplanlegging er en sentral forutsetning for å lykkes med ønsket utvikling. Telemarksforskning sin rapport “Utredning om små kommuner” vektlegger at innovative distriktskommuner jobber langsiktig og har et oppdatert planverk som tar høyde for muligheter som potensielt kan oppstå. Utdaterede planverk kan føre til økt antall dispensasjoner, og at forvaltningen kan bli tilfeldig.

Fylkeskommunale arealpolitiske retningslinjer

I arealplanlegging og forvaltning skal det legges vekt på å sikre arealressurser som kan gi grunnlag for bærekraftig verdiskapning, næringsutvikling og sysselsetting. Kartlegging, identifisering og verdivurdering skal ligge til grunn, og tiltak skal avveies mot ikke-kommersielle interesser.

Lokalisering av boliger, arbeidsplasser, offentlige tjenester, og handels- og servicetilbud skal skje med hensyn til effektiv utnyttelse av areal og infrastruktur, med lavest mulig energi- og transportbehov.

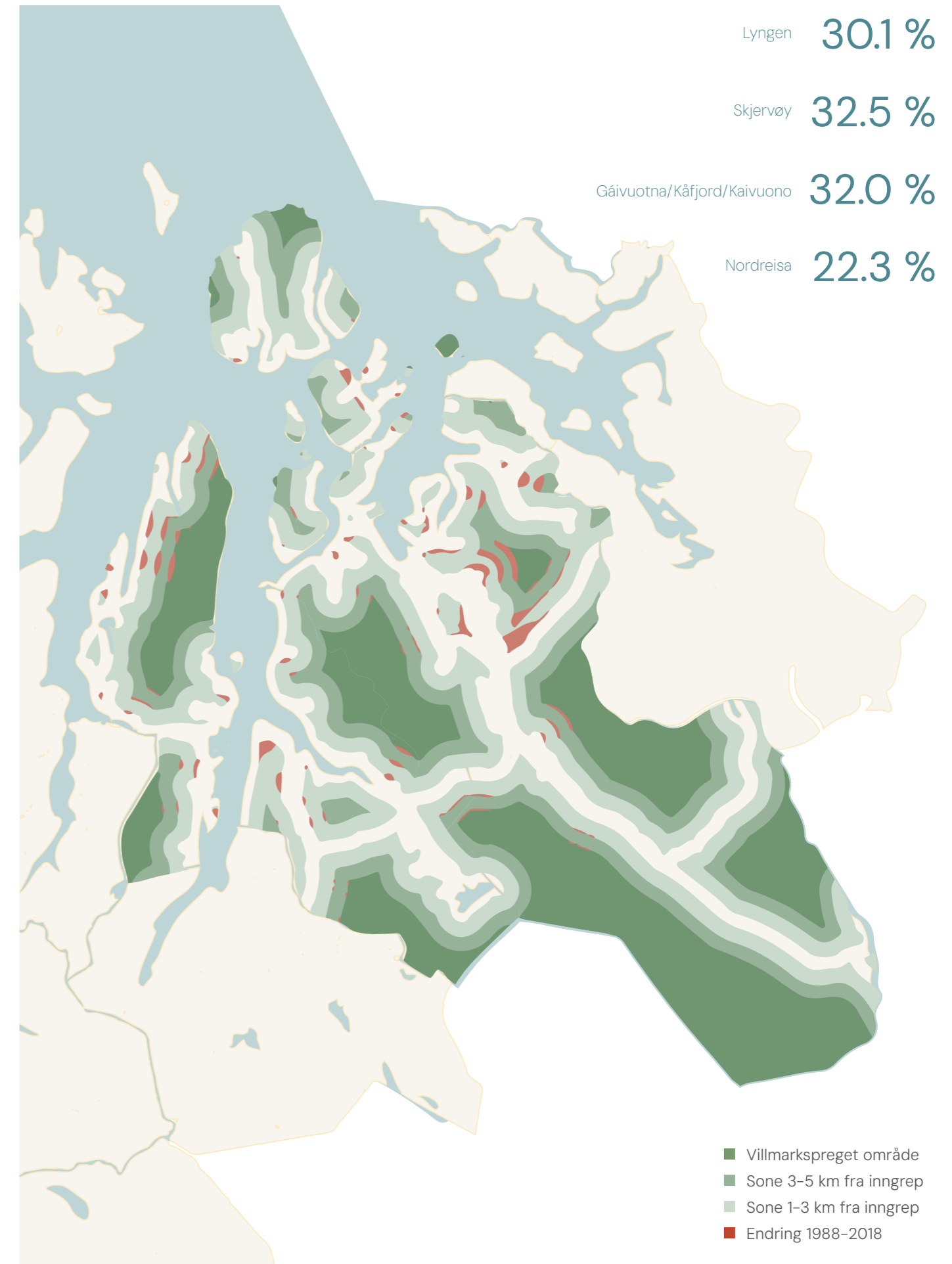
Persontransportvekst i sentrale tettsteder skal i hovedsak tas med gang, sykkel og kollektivtransport.

Ved ønske om tiltak i ubebygde områder skal det vurderes om behovet kan løses innenfor allerede avsatte byggeområder.

Midlertidige tall fra den kommunale KOSTRA-rapporten har vist at det i 2020 ble tillatt å omdisponere 10 400 dekar jordarealer til andre formål enn landbruk. Dette fordelt på 3 900 dekar dyrka jord og 6 500 dekar dyrkbar jord, hvorav kun 8 prosent ble omdisponert etter jordloven, mens resten ble omdisponert etter plan- og bygningsloven. I disse tallene inngår ikke areal som ble omdisponert til skogplanting.

Inngrepsfri natur

Figur 7.1

Naturfarer

Oppskyllingshøyde fra Nordnesfjellet

Det er gjort nye beregninger for å estimere virkningene av et fjellskred fra Nordnesfjellet i Kåfjord. Fjellskredet vil kunne danne en flodbølge som vil ha stort skadepotensiale i Lyngenfjorden. Lyngen vil være den kommunen som blir hardest rammet, med store oppskyllingshøyder tvers overfor skredet. Kåfjord vil også kunne bli hardt rammet.

Det er i utgangspunktet byggeforbud innenfor oppskyllingshøydene, noe som må løses gjennom konsekvensutredninger i arealplanleggingen kombinert med regelverket knyttet til overvåking og varsling av en eventuell hendelse.

7.2 Snøskred

Skredfare

Kommunene har flere utfordringer knyttet til skredfare, som legger press på kommunenes arealutnyttelse. Herunder utfordringer knyttet til fjellskred, jord- og steinskred, snø- og sørpeskred og kvikkleire. Ser man på et kart som viser naturfare har regionen store arealer som er omfattet av en eller annen form for naturfare.

Enkelte av utfordringene er tett knyttet mot ulike værforhold som påvirker snø-, jord- og steinforholdene.

7.3 Stein-, jord- og flomskred

Veien videre

Foto: Petr Pavlíček
Visit Lyngenfjord

Veien videre

For å kunne ta gode beslutninger i kommunene er det avgjørende at de involverte jobber kunnskapsbasert. Vi håper dette kunnskapsgrunnlagene har gitt deg som leser et overblikk over status og utviklingstrekk for kommunene og prognoser for framtiden. Kunnskapsgrunnlaget har forsøkt å vise fakta om viktige temaer for kommunenes utvikling, og har brukt et overordnet blikk – uten å dykke for dypt ned i enkelttemaer.

Vi har også forsøkt å bruke statistikken til å avlive enkelte myter rundt utviklingstrekk. Kunnskapsgrunnlaget skal brukes som en base for alle planer som lages i kommunene og det er naturlig at kunnskapsgrunnlaget suppleres med mer detaljert info innenfor de ulike fagfeltene, når man lager planer for disse.

Vi håper du har lært noe av å lese kunnskapsgrunnlaget og at du kanskje har fått avklart noen ting du har lurt på.

Bård Bendik Grøtta Fanghol

Nord-Troms Plan og Eiendom
Nord-Troms, januar 2023

Nord-Troms Plan og Eiendom

Nord-Troms plan og eiendom er et interkommunalt plankontor, bestående av kommunene Kåfjord, Lyngen, Nordreisa, og Skjervøy.

Plansamarbeidet hadde oppstart i 2023 og skal bistå kommunene med utarbeidelse av overordnet planverk og digitale karttjenester.

Arbeidsoppgavene består blant annet av kunnskapsgrunnlag, planstrategi og kommuneplanens samfunns- og arealdel. Nord-Troms Plan og Eiendom består av syv ansatte, med tre lokalisert på Storslett, og én i hver av samarbeidskommunene. Dette kunnskapsgrunnlaget er det første produktet plansamarbeidet leverer til kommunene.

NORD-TROMS
PLAN OG EIENDOM